

KENT GÜNDEMİNE BAKIŞ

İstanbul'da Üniversiteli Olmanın Maliyeti

Yayın Yönetimi ve İdari Koordinasyon
İstanbul Planlama Ajansı

İçerik Sorumluları
Gamze Yaşar, Özge Tekçe Demirkol

Hazırlayanlar
Anıl Gencelli

Katkıda Bulunanlar
Melike Nur Koç, Şafak Sönmez

Tasarım Konsepti ve Yayın Kimliği
Kader Şahin

Basım Yeri ve Tarihi
İstanbul, Kasım 2023

ISBN: 978-625-6762-40-4
İstanbul Büyükşehir Belediye İştiraki Kültür A.Ş. yayınıdır.

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ	1
GİRİŞ	4
TÜRKİYE'DE VE İSTANBUL'DA YÜKSEKÖĞRETİM VERİLERİ	5
Türkiye'de ve İstanbul'da Üniversite Sayıları	5
Türkiye'de ve İstanbul'da Öğrenci Sayıları	6
Türkiye ve İstanbul'da 2023 Yılındaki Önlisans ve Lisans Kontenjanları	8
Üniversite Türü Bağlamında İstanbul ve Türkiye Yükseköğretim Karşılaştırması	10
İSTANBUL'DA ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNİN MALİYETİ	13
Beslenme Maliyeti	13
İkinci Öğretim Öğrenim Ücreti (Harç)	14
Vakıf Üniversitelerinde Öğrenim Ücretleri	15
İSTANBUL'DA BARINMA VE MALİYETİ	16
Öğrenci Yurtları	17
Barınma Maliyeti	25
ÖĞRENCİNİN YAŞAM MALİYETİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	27
SONUÇ	34

YÖNETİCİ ÖZETİ

Üniversite öğrenci adaylarının büyük bir kısmı için İstanbul, üniversite okunacak şehirler arasında ilk sırada yer almaktadır. Her ne kadar İstanbul bu konuda çoğu zaman ilk sırada olsa da, İstanbul'da yaşamının maliyeti göz önünde bulundurulduğunda İstanbul'da okumak, üniversite öğrencilerinin büyük bir kısmı için fazlasıyla zorlu bir süreç olmaktadır. Bu bağlamda, "İstanbul'da Üniversiteli Olmanın Maliyeti" başlıklı rapor, İstanbul'un yüksek öğretim alanında Türkiye'deki konumuna odaklandıktan sonra, başta barınma olmak üzere, İstanbul'da yaşayan öğrencilerin ekonomik sorularına odaklanmaktadır.

İstanbul'un, Türkiye'deki yükseköğretimdeki oldukça önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir:

- Türkiye'deki toplam üniversite sayısının %28,29'u İstanbul'dayken, bu oran vakıf üniversiteleri özelinde incelendiğinde %60,26'ya çıkmakta, devlet üniversiteleri özelinde incelendiğinde ise %8,66'ya düşmektedir. İstanbul, özellikle vakıf üniversitelerinin en yoğun olduğu şehirdir.
- Türkiye'deki toplam üniversiteli öğrenci sayısının %21,44'ü İstanbul'da bulunmaktadır. Bu oran vakıf üniversiteleri özelinde %78,78'e çıkmakta, devlet üniversiteleri özelinde ise %8,04'e düşmektedir. İstanbul üniversite sayılarında olduğu gibi öğrenci sayılarında da vakıf üniversitesi öğrencilerinin en yoğun olduğu ildir.

Mevcut nüfusuna ek olarak yükseköğretimde de önemli bir nüfusu barındıran İstanbul'da barınma meselesi gündemde her daim yerini korumaktadır. Üniversite öğrencilerin barınma ihtiyacı da barınma meselesinin sorun alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır:

- İstanbul'da bulunan toplam yurt kapasitesi 135.998'dir. Bu kapasitenin %41'i erkek öğrenciler için %59'u ise kadın öğrenciler için hizmet vermektedir. KYK Yurtları, İstanbul'daki toplam kapasitenin %29,15'ini oluştururken, üniversitelerin sadece kendi öğrencilerine hizmet veren yurtlar toplam kapasitenin %29,85'idir. Toplam kapasite içinde en geniş pay, %37,18'le özel yurtlara aittir. İlki 2021 yılında açılan İBB Yurtlarının kapasitesi ise, toplam kapasitenin %3,82'sine denk gelmektedir. Kapasite tartışmalarına ek olarak eklenmesi gereken önemli bir konu da, bazı yurtlardaki odalara çok fazla sayıda öğrenciyi barındırmak için ekstra yatak ve/veya ranza konmasıdır. Kalabalık odalarda kalması gereken öğrencilerin sağlıkları ve eğitim hayatları olumsuz yönde etkilenmektedir.

- Özel yurtların bir kısmı imtiyazlı vakıflara aittir. Sadece İstanbul'da bu vakıflara ait en az 9.840 kapasiteli yurtlar bulunmaktadır. Bu sayı, özel yurtların kapasitesinin %19,46'sını oluşturmakta ve İstanbul'daki tüm yurt kapasitesinin ise %7,24'üne denk gelmektedir.

İstanbul'da öğrenci olmak pek çok anlamda yükleri beraberinde getirmektedir. Barınma krizinin bu denli sert yaşanması, ekonomik geçim sıkıntısının her geçen gün artıyor olması öğrencileri ve ailelerini de derinden etkilemektedir. Bu anlamda İstanbul'da eğitim almanın maliyetinin fazla olduğunu söylemek mümkündür:

- 2022 - 2023 eğitim- öğretim döneminde özel yurttan kalan bir öğrencinin ortalama barınma maliyeti 3.300 TL iken, bu maliyet son bir yılda %213,94 oranında olağanüstü bir artışla 10.360 TL olmuştur. Aynı dönemde öğrenci evinde kalan bir öğrencinin barınma harcaması ise aylık bazda %228,95 artmıştır.
- 2022 - 2023 eğitim- öğretim yılında bir öğrencinin geçim maliyeti aylık bazda 5.127 TL iken, yıllık olarak 61.518 TL olarak hesaplanmıştır. Bu sene ise, %184,46 artışla aylık bazda 14.583 TL ve yıllık bazda 174.993 TL olarak hesaplanmıştır. Oransal olarak en fazla artan harcama kalemi, %315 ile aylık market harcaması olmuş, bunu %213,94'le barınma ücreti takip etmiştir.
- 2022 - 2023 eğitim- öğretim yılında evde kalan bir öğrencinin aylık yaşam maliyeti 5.357 TL iken yıllık bazda 64.278 TL olmuştur. 2023 - 2024 eğitim öğretim dönemine gelindiğinde ise, %134,01 oranlık bir artışla bu maliyetler aylık olarak 12.535, yıllık olarak 150.415 TL olmuştur.
- Son iki eğitim- öğretim döneminde aylık ve yıllık bazda aile ya da akraba yanında kalan bir öğrencinin yaşam maliyetinde toplam %71,79'luk bir artış olmuştur. Harcama kalemlerine bakıldığında ise oransal olarak en fazla artışı %118,55 ile market ve yemek harcamaları oluşturmuştur.
- İstanbul'da KYK yurdunda kalan bir öğrencinin yaşam maliyeti yıllık ve aylık bazda 89,53% oranında artmıştır. Bu artış harcama kalemleri özelinde incelendiğinde ise oransal olarak en çok artışın 217,09% ile market ve yemek harcamasında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yaşam maliyetindeki artışa karşılık KYK'nın sağladığı burs ve kredi miktarları değerlendirildiğinde maliyeti karşılama noktasında oldukça yetersiz kaldığı görülmektedir:

- 2013 yılında 280 lira olan önlisans ve lisans seviyesindeki burs ve öğrenim kredisi miktarı, sürekli bir artışla 2024 yılında 2000 lira olmuştur.
- 2013 yılında önlisans / lisans, yüksek lisans ve doktora burs ve öğrenim kredisi miktarı asgari ücretin sırasıyla %35,53, %71,07 ve %106,6'sına denk gelmekteydi. Bu oranlar 2023'ün ikinci altı ayında %10,87, %21,74 ve %32,61'e düşmüştür.
- 2022 - 2023 eğitim öğretim yılında KYK önlisans - lisans burs/kredi miktarı İstanbul'da özel bir yurttan kalan bir öğrencinin yaşam maliyetinin %24,38'ini karşılamaktayken, bu oran 2023 - 2024 yılında %13,71'e düşmüştür. Bu veri, asgari ücret - KYK burs miktarı karşılaştırması ile birlikte düşünüldüğünde, enflasyonun etkisiyle düşen alım gücünün, öğrencilerin KYK burslarını öğrenci olmak için değil, sadece hayatta kalma amacıyla kullandığını göstermektedir.

GİRİŞ

İstanbul şüphesiz ki Türkiye'nin üniversite okumak için en çekici şehirlerinden biri. Bu çekicilik kimi öğrenci adayları için İstanbul'daki bazı üniversitelerin kalitesiyle, kimi öğrenciler için İstanbul'daki iş imkanlarıyla, kimisi için İstanbul'da yaşamının hayaliyle, kimisi içinse bu sebeplerin tümüyle açıklanabilirken, İstanbul'da yaşam maliyeti bu çekiciliğin ve insana yakışır yaşam standartlarını sağlayabilmenin önüne geçmektedir. Bu kapsamda "İstanbul'da Üniversiteli Olmanın Maliyeti" başlıklı bu raporda İstanbul'da eğitimini sürdüren ve İstanbul'da yaşayan üniversite öğrencilerinin başta barınma ve geçim olmak üzere yaşadıkları sorunları göstermek amaçlanmaktadır. Bunun için öncelikle Türkiye'deki ve İstanbul'daki üniversite ve öğrenci sayıları ile birlikte 2023 yılına ait önlisans ve lisans kontenjanları paylaşılarak Türkiye genelinde İstanbul'un yükseköğretimdeki pozisyonu değerlendirilecektir. Kontenjan ve öğrenci sayılarına dair verilerin detaylı şekilde verilme amacı, İstanbul'un Türkiye yükseköğretimindeki ağırlığını ortaya çıkartmak ve başta barınma olmak üzere İstanbul'un bu ağırlığı kaldıracağı bir altyapısının ve İstanbul'da yaşamın pahalılığına yönelik yeterli sosyal destek mekanizmasının olup olmadığı konusu tartışılacaktır.

İstanbul'un yükseköğretim bağlamında nicel bir fotoğrafının çekilmesinin ardından, İstanbul'da Üniversite Eğitiminin Maliyeti başlıklı bölümde İstanbul'daki önlisans ve lisans seviyesinde okuyan üniversite öğrencilerinin yemekhane, ikinci öğretim öğrenim ücreti (harç), vakıf üniversitelerindeki fakültelerin öğrenim ücretleri değerlendirilecektir. Barınma konusunun oldukça büyük bir maliyet yarattığı aşikardır. Bu nedenle rapor kapsamında İstanbul'da Barınma ve Maliyeti ayrı bir başlıkta değerlendirilecektir. Raporun son bölümü olarak öğrencinin yaşam maliyeti üzerine bir değerlendirme yapılarak KYK bursları, devlet tarafından başka başlıklarda yapılan harcamalar ve bir öğrencinin aylık maliyetine dair yapılan hesaplama irdelenecektir.

TÜRKİYE'DE VE İSTANBUL'DA YÜKSEKÖĞRETİM VERİLERİ

Raporun bu bölümünde Türkiye'deki ve İstanbul'daki üniversite sayıları, Türkiye ve İstanbul'daki öğrenci sayıları ile birlikte Türkiye ve İstanbul'daki 2023 yılı kontenjanları incelenecektir. Bölümün sonunda, İstanbul'un yükseköğretim bağlamında Türkiye'deki konumu değerlendirilecektir.

Türkiye'de ve İstanbul'da Üniversite Sayıları

Türkiye ve KKTC'de toplamda 221 üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerin 127'si devlet üniversitesi (%57) iken 74'ü vakıf üniversitesi (%43)¹, 4'ü vakıf meslek yüksek okulu olup 16 tanesi KKTC'de bulunmaktadır.² Türkiye ve KKTC'de bulunan üniversitelerin %57'sini devlet üniversiteleri oluştururken %43'ünü vakıf üniversiteleri oluşturmaktadır.

Üniversite sayıları İstanbul özelinde incelendiğinde ise, **İstanbul'da bulunan toplam 58 üniversiteden 11'inin devlet üniversitesi, 44'ünün vakıf üniversitesi ve 3'ünün vakıf meslek yüksekokulu** olduğu görülmektedir.³ İstanbul'da bulunan üniversitelerin %18,97'si devlet üniversitelerinden oluşmaktadır. Ancak Türkiye genelinde bulunan vakıf üniversiteleri ile karşılaştırıldığında ülke genelinde bulunan vakıf üniversitelerinin neredeyse yarısının İstanbul'da olduğu anlaşılmaktadır.

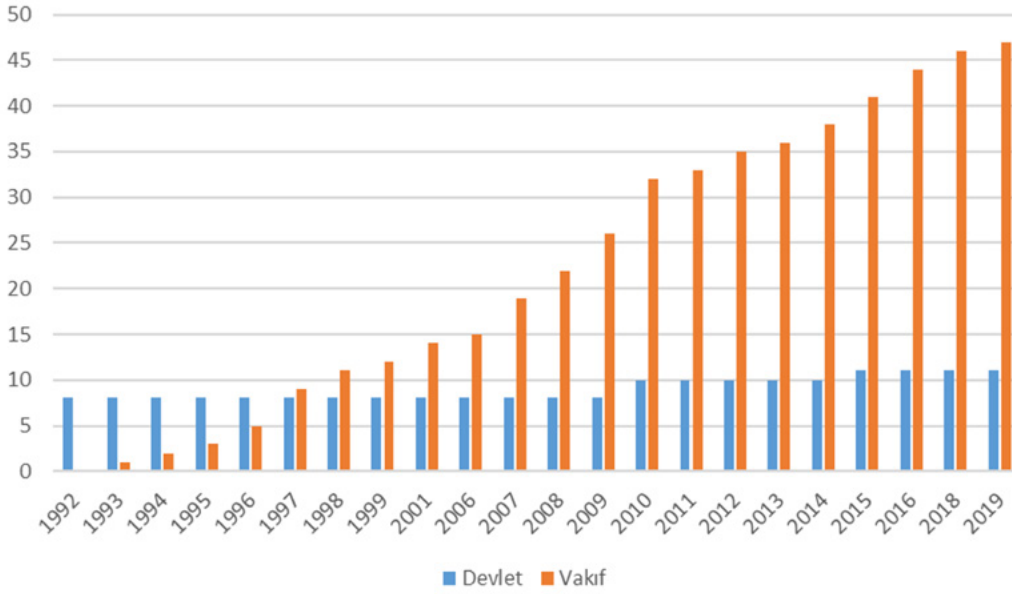
İstanbul'daki üniversite sayıları Cumhuriyet tarihi boyunca incelendiğinde, Cumhuriyet'in kuruluşundan 1992'ye kadar toplamda 7 üniversite bulunduğu, 2000 yılına kadar 13 tane daha üniversite kurularak İstanbul'daki toplam üniversite sayısının 20'ye yükseldiği görülmüştür. 2001 - 2009 yılları arasında toplamda 14 tane daha üniversite açılarak 2009 yılının sonunda toplam üniversite sayısı 34 olmuştur. 2010 yılından günümüze ise toplamda 24 üniversite açılmış ve İstanbul'daki toplam üniversite sayısı 58 olmuştur. Grafik 1'de, İstanbul'daki üniversite sayısının, üniversite türüne göre dağılımları görülebilir.

Grafik 1'den de görüleceği üzere, 1992 yılından sonra İstanbul'da açılan 3 devlet üniversitesi bulunurken, aynı dönem içinde İstanbul'da açılan vakıf üniver-

¹ Yükseköğretim Kanunu'na göre vakıf yükseköğretim kurumu "kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile Vakıflar tarafından kurulmuş bulunan üniversite ile yüksek teknoloji enstitüsü ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, meslek yüksekokulu, konservatuarlar, araştırma uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmayan meslek yüksekokulu" olarak tanımlanmaktadır.

² Yükseköğretim Kanunu'na göre meslek yüksekokulu "belirli mesleklere yönelik nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan, yılda iki veya üç dönem olmak üzere iki yıllık eğitim-öğretim sürdüren, önlisans derecesi veren bir yükseköğretim kurumu" olarak tanımlanmaktadır.

³ Üniversite sayıları 2022 - 2023 eğitim-öğretim döneminde öğrencisi bulunan üniversiteler üzerinden hesaplanmıştır.

Grafik 1: İstanbul'daki Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Yıllara Göre Dağılımı⁴

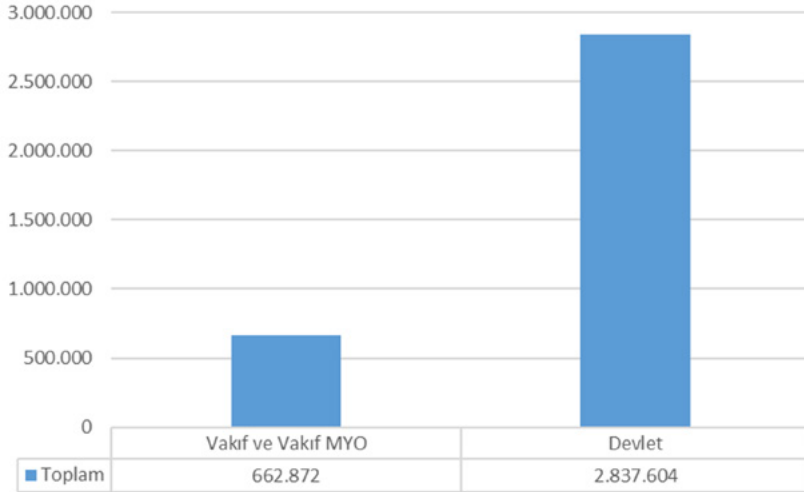
sitesi ve vakıf meslek yüksekokulu sayısı 47'dir. Bu durum vakıf üniversitelerine yapılan yatırımların arttığını göstermektedir. Aynı zamanda vakıf üniversitelerinin artması ile üniversite öğrencisi sayısı da artmaktadır.

Türkiye'de ve İstanbul'da Öğrenci Sayıları

Türkiye'de lisans ve önlisans öğrencilerinin toplam sayısı 3.500.476'dır. Türkiye'deki öğrencilerin sayılarını ve oranlarını, üniversite türü kırılımında göstermektedir. Türkiye'de üniversitede okuyan önlisans ve lisans öğrencilerinin büyük bir bölümü, %81,1 oranıyla devlet üniversitelerinde okumaktadır. Türkiye'de vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin oranı %18,6, vakıf meslek yüksekokullarında okuyan öğrencilerin oranı ise %0,3'tür. Tüm üniversiteler içerisinde devlet üniversiteleri oranının %57, vakıf üniversiteleri oranının %43 olmasına karşın, eğitim niteliği, mali gerekçeler ya da başka birtakım sebeplerle öğrenciler içerisindeki %81,1'lik büyük kesimin devlet okullarını tercih ettiği görülüyor.

⁴ Grafik, üniversitelerin internet sitelerinde yazan üniversite kuruluş yılları baz alınarak hazırlanmıştır.

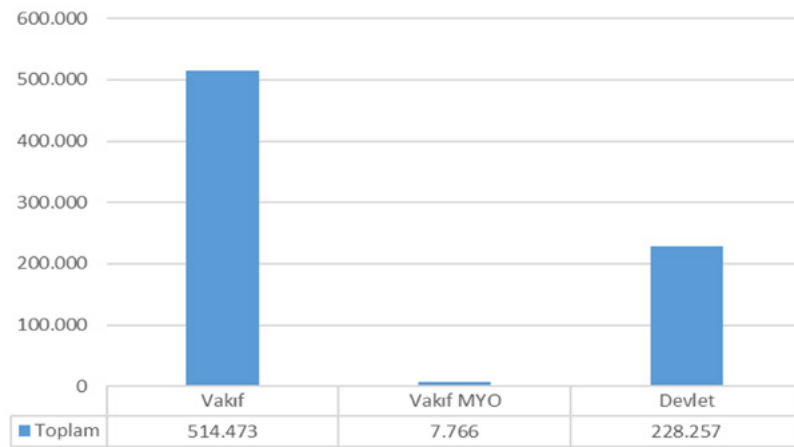
Grafik 2: Türkiye'de Üniversite Türüne Göre Öğrenci Sayıları

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu

Türkiye'de okuyan önlisans ve lisans öğrenci sayısı toplam 3.500.476'dır. Önlisans ve lisans seviyesinde üniversite okuyan öğrenciler İstanbul özelinde incelendiğinde ise, önlisans ve lisans seviyesinde okuyan üniversite öğrenci sayısının 750.496 olduğu görülmektedir. İstanbul'da üniversite okuyan üniversite öğrencilerini ve oranları, üniversite türü kırılımında değerlendirildiğinde Türkiye genelinden farklı bir tablo ortaya çıkmaktadır. İstanbul'da vakıf üniversitelerinin sayıca fazla olması öğrenci yerleşimlerinde de durumunu ortaya koymaktadır. Önlisans ve lisans seviyesinde okuyan üniversite öğrencilerin %68,55'i vakıf üniversitelerinde, %30,41'i devlet üniversitelerinde, %1,03'ü ise vakıf meslek yüksekokullarında okumaktadır.

Grafik 3: İstanbul'da Üniversite Türüne Göre Öğrenci Sayıları

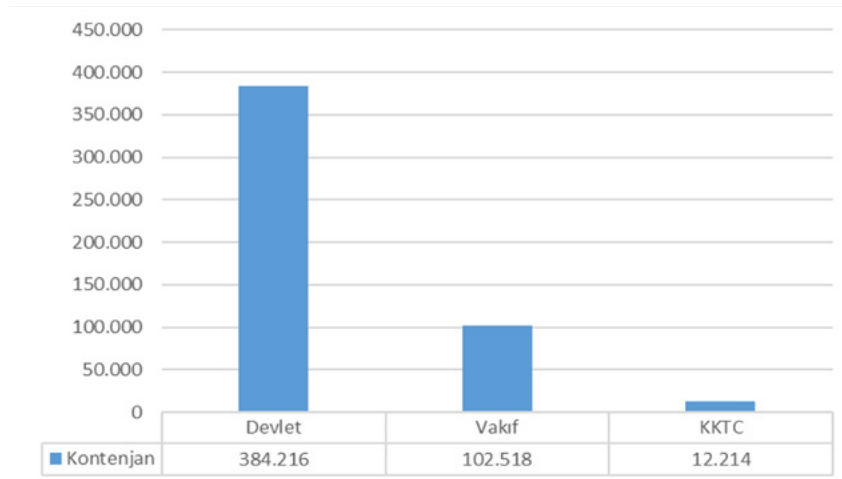

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu

Türkiye ve İstanbul'da 2023 Yılındaki Önlisans ve Lisans Kontenjanları

2023 yılında Türkiye'de (KKTC de dahil olmak üzere) toplam 498.948 lisans kontenjanı açılmış ve bu kontenjanlara toplamda 478.498 öğrenci yerleşmiştir.⁵ Türkiye'de açılan lisans kontenjanlarının %77,01'i devlet üniversitelerinde açılırken, geri kalan kısmı Türkiye'deki ve KKTC'deki vakıf üniversitelerinde açılmıştır. Grafik 4, Türkiye'de lisans düzeyinde açılan kontenjanların sayılarını ve oranlarını göstermektedir. 2023 yılında açılan önlisans kontenjanlarının %78,17'si devlet üniversitelerinde açılmıştır. 2023 yılında açılan lisans kontenjanları gibi önlisans kontenjanlarının büyük bir bölümü yine devlet üniversitelerinden oluşmaktadır.

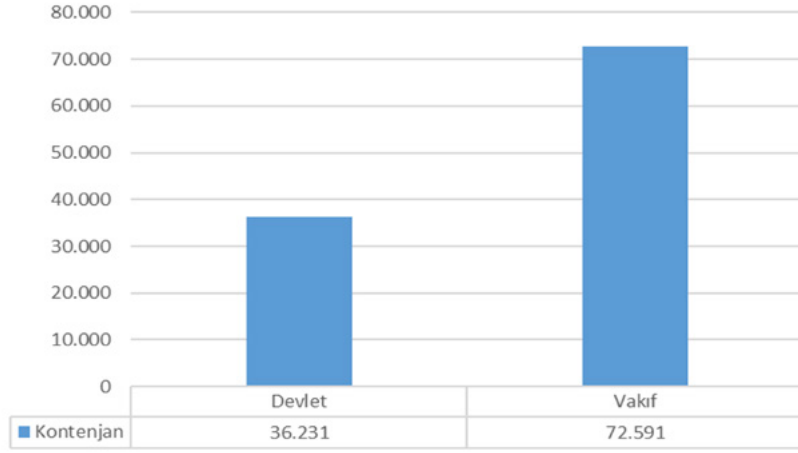
Grafik 4: Türkiye'de 2023'te Lisans Düzeyinde Açılan Kontenjanların Üniversite Türlerine Göre Sayıları ve Oranları

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu

Açılan kontenjanlar İstanbul özelinde incelendiğinde ise, İstanbul'da 2023 yılında toplam 108.822 lisans seviyesinde kontenjan açıldığı görülmektedir. Grafik 5, 2023 yılında lisans seviyesinde açılan kontenjanların üniversite türlerine göre kırılımını göstermektedir. 2023 yılında İstanbul'da açılan kontenjanların %66,71'i vakıf üniversitelerinde açılmıştır. Aynı inceleme önlisans seviyesinde yapıldığında ise, İstanbul'da 2023 yılında önlisans seviyesinde açılan 73.490 kontenjanın %9,89'u devlet üniversitelerindeyken, %85,65'i vakıf üniversitelerinde, %4,46'sı ise vakıf meslek yüksekokullarındadır.

⁵ 2023 ilk yerleştirme sonuçlarına göre.

Grafik 5: İstanbul'da 2023'te Lisans Kontenjanlarının Üniversite Türlerine Göre Ayrımı

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu

Vakıf üniversiteleri ve vakıf meslek yüksekokullarında okuyan öğrenciler, tam ücretli, %25 indirimli, %50 indirimli veya burslu olarak okumaktadır. Tablo 1, son 3 yıl içinde İstanbul'da önlisans ve lisans seviyesinde, vakıf üniversiteleri ve vakıf meslek yüksekokulları kontenjanlarını indirim durumlarına göre göstermektedir.

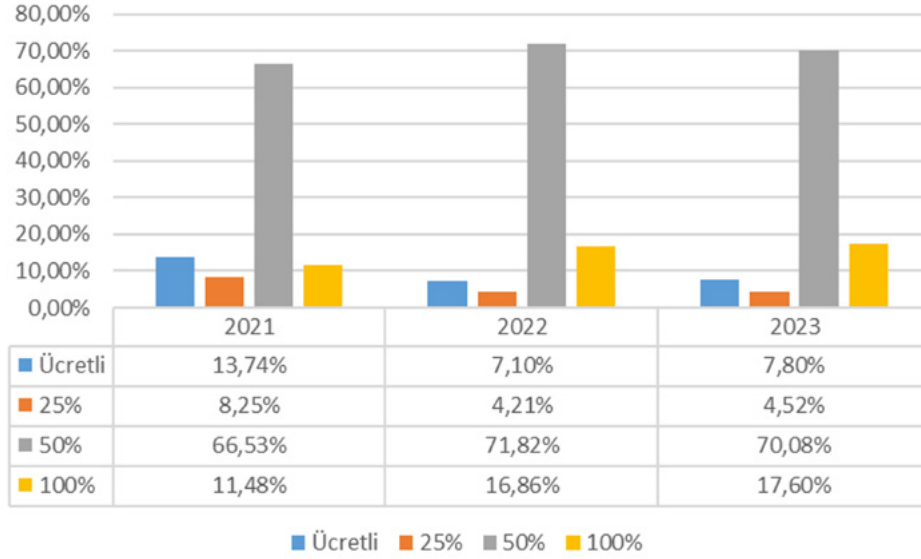
Tablo 1: İstanbul'daki Vakıf Üniversiteleri ve Vakıf Meslek Yüksekokullarındaki Son 3 Yılda Kontenjan Değişimi

	Ücretli	25%	50%	100%	Toplam
2021	19.868	11.924	96.208	16.605	144.605
2022	8.902	5.284	90.068	21.149	125.403
2023	10.879	6.311	97.775	24.555	139.520

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu

Tablo 1'de de görüleceği gibi, 2021 yılında 144.605 olan toplam vakıf üniversitesi kontenjanları, 2022 yılında 125.403'e düşmüşken, 2023 yılında 139.520'ye yükselmiştir. Son 3 sene içinde bölümlerin ücretlerine göre incelenmesi oransal olarak yapıldığında, hangi ücret seviyesindeki kontenjanların, ilgili sene içinde daha çok yer tuttuğuna dair son üç sene içinde vakıf üniversiteleri ve vakıf meslek yüksekokullarında açılan kontenjanların oransal değişimi Grafik 6'da gösterilmektedir.

Grafik 6: İstanbul'daki Vakıf Üniversiteleri ve Vakıf Meslek Yüksekokullarındaki Son 3 Yıldaki Kontenjan Değişiminin Oranları

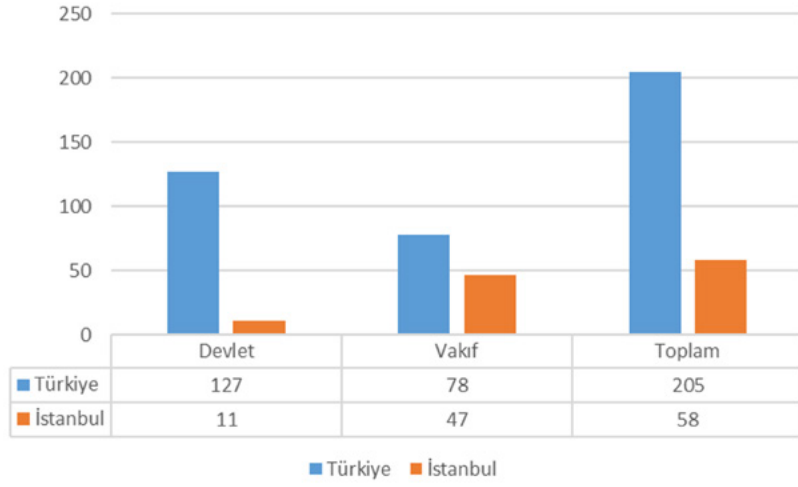
Kaynak: Yükseköğretim Kurulu

Grafik 6'da görüleceği gibi, %50 indirimli kontenjanlar, vakıf üniversiteleri ve vakıf meslek yüksekokullarındaki kontenjanların büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Ancak, bu konuda değinilmesi gereken önemli bir nokta bulunmaktadır. İstanbul'daki vakıf üniversiteleri ve vakıf meslek yüksekokulları ücretleri konusunda yapılan araştırmada, bazı üniversitelerin bazı fakültelerinde kontenjanlarda ücretli kontenjan bulunmazken, ücreti en fazla olan kontenjanların %50 indirimli kontenjanlar olduğu tespit edilmiştir. Bu durumu, bazı üniversitelerin üniversite tercih döneminde %50 indirimli kontenjan olarak göstererek öğrenci adaylarını yanlış yönlendirdiğinin bir göstergesi olarak yorumlamak mümkündür.

Üniversite Türü Bağlamında İstanbul ve Türkiye Yükseköğretim Karşılaştırması

İstanbul'un, hem üniversite sayısı hem de öğrenci sayısı olarak Türkiye'deki yükseköğrenimin lokomotifini konumunda olduğu görülmektedir. Grafik 7, İstanbul'daki üniversite sayısının, üniversite türlerine göre Türkiye'deki üniversite sayılarıyla karşılaştırmaktadır.

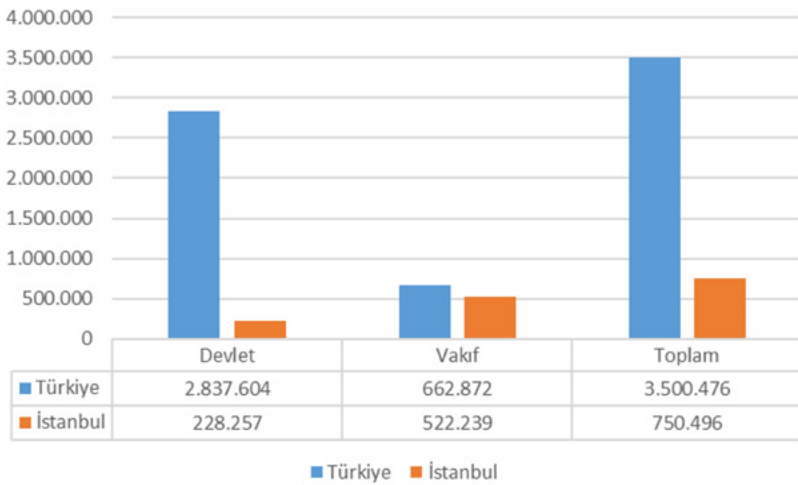
Grafik 7: Türkiye - İstanbul Üniversite Sayıları Karşılaştırması

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu

Türkiye'deki toplam üniversite sayısının %28,29'u İstanbul'dayken, bu oran vakıf üniversiteleri özelinde incelendiğinde %60,26'ya çıkmakta, devlet üniversiteleri özelinde incelendiğinde ise %8,66'ya düşmektedir. Bu oranların da gösterdiği gibi İstanbul, özellikle vakıf üniversitelerinin en yoğun olduğu şehir olarak öne çıkmaktadır. Üniversite sayılarıyla birlikte İstanbul'da okuyan öğrenci sayısını Türkiye geneliyle karşılaştırmak da, İstanbul'un yükseköğretimdeki yeri hakkında önemli bilgiler verme potansiyeline sahiptir. Türkiye'de ve İstanbul'da okuyan öğrenci sayılarını ve İstanbul'un öğrenci sayısı bağlamında oransal olarak yerini Grafik 8'de görmek mümkündür.

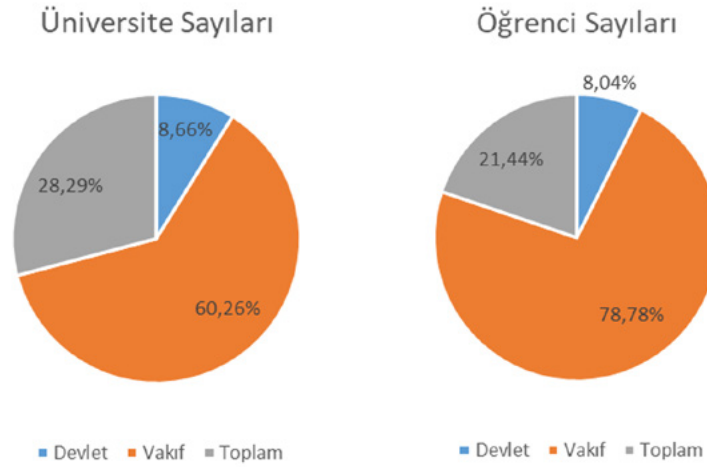
Grafik 8: Türkiye - İstanbul Öğrenci Sayıları Karşılaştırması

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu

Türkiye'deki toplam üniversiteli öğrenci sayısının %21,44'ü İstanbul'da bulunmaktadır. Bu oran vakıf üniversiteleri özelinde %78,78'e çıkmakta, devlet üniversiteleri özelinde ise %8,04'e düşmektedir. İstanbul üniversite sayılarında olduğu gibi öğrenci sayılarında da vakıf üniversitesi öğrencilerinin en yoğun olduğu ildir. Bu konuda dikkat edilmesi gereken başka bir nokta da üniversite sayıları ve öğrenci sayıları arasındaki oransal farklılıklardır.

Grafik 9: İstanbul'un Türkiye'deki Üniversite ve Öğrenci Sayıları İçindeki Oranı

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu

İstanbul'un Türkiye'deki üniversite ve öğrenci sayıları içindeki oranlar karşılaştırıldığında, Türkiye'deki vakıf üniversitelerinin %60,26'sı İstanbul'dayken Türkiye'de vakıf üniversitelerinde okuyan öğrenci sayısının %78,78'inin İstanbul'da olduğu görülmektedir. Bu durumu İstanbul'daki vakıf üniversitelerinin kontenjanlarının Türkiye'nin geri kalanına oranla fazla olması ile açıklamak mümkündür.

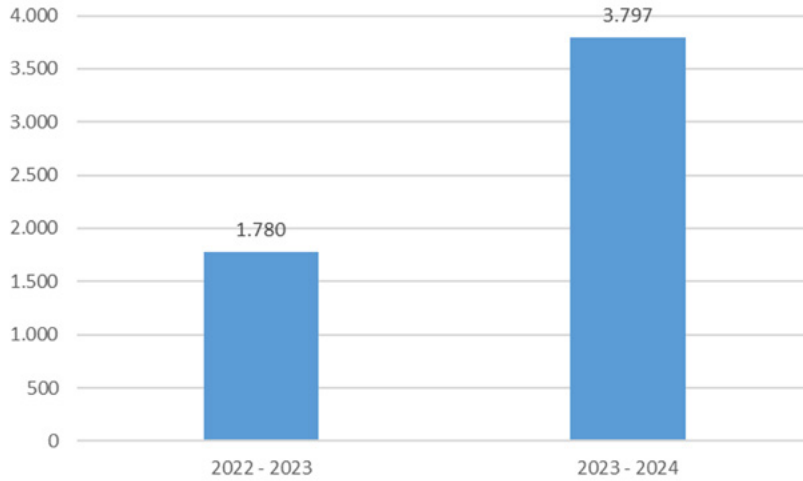
İSTANBUL'DA ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNİN MALİYETİ

Türkiye'de önlisans ve lisans eğitimleri devlet üniversitelerinde her ne kadar ücretsiz olsa da, öğrencilerin yapması gereken çeşitli zorunlu harcamalar bulunmaktadır. Raporun bu bölümünde bu harcamalar beslenme, ikinci öğretim öğrenim ücreti (harçlar) ve vakıf üniversiteleri ücretleri olarak gruplandırılmıştır.

Beslenme Maliyeti

Beslenme harcaması öğrencilerin yapması gereken zorunlu harcamaların başında gelmektedir. İstanbul'da bulunan devlet üniversitelerinin sağladığı yemekhane hizmetinin bir üniversite öğrencisinin sağlıklı gıdaya erişebileceği en ucuz opsiyon olduğu söylenebilir. 2022-2023 yılları arasında ortalama yemek ücreti 6,72 TL iken, 2023-2024 yılları arasında ortalama 13,02 TL'ye yükselmiştir.⁶ Bir önceki sene devlet üniversitelerinde en düşük öğle yemeği ücreti 4,5 TL, en yüksek yemekhane ücreti 10 TL iken; bu eğitim-öğretim yılında devlet üniversitelerinde en ucuz öğle yemeği 9,75 TL, en pahalı öğle yemeği 15 TL olmuştur. Buna göre, 2023 - 2024 eğitim-öğretim yılında devlet üniversitelerinde bulunan öğle yemeklerinin ücretleri ortalama olarak %93,83 oranında artmıştır. Yemekhane opsiyonu dışında, beslenme ihtiyacını tek başına gidermek isteyen bir öğrencinin son iki yıldaki harcama değişimi de olağandışı bir biçimde artmıştır. Grafik 10, bir öğrenci evinde yaşayan öğrencinin aylık yapması gereken market ve dışarıdan yemek yeme harcamalarındaki değişimi göstermektedir.

Grafik 10: İstanbul'da Öğrenci Evinde Kalan Bir Öğrencinin Aylık Ortalama Market ve Dışarıdan Yemek Yeme Harcaması (TL)

Kaynak: İPA Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması

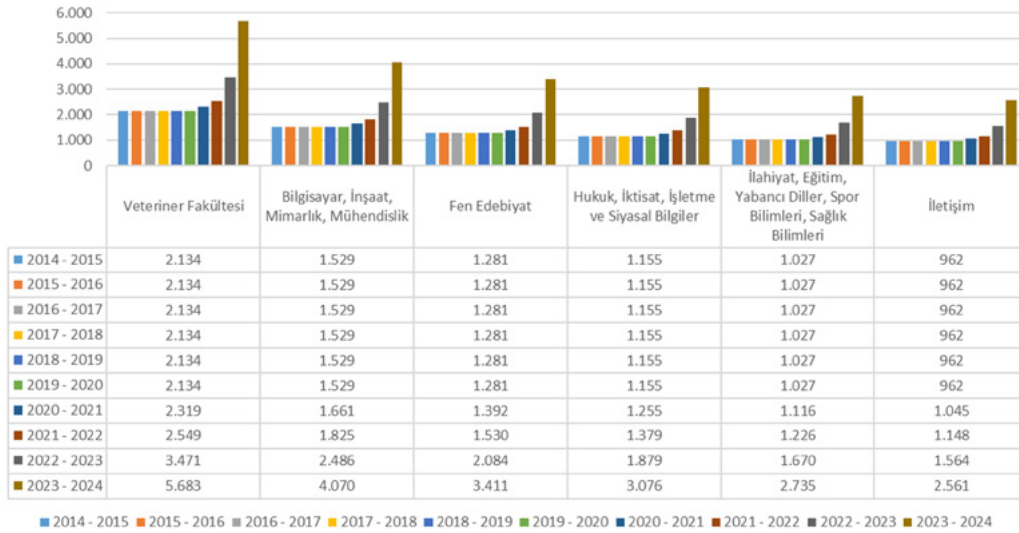
⁶ Yemek fiyatları üniversitelerin internet sitelerinden ve/veya üniversite öğrencileriyle yapılan görüşmelerden derlenmiştir.

2023 yılı Eylül ayında yapılan İPA Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması'ndan⁷ elde edilen verilere göre bir öğrencinin aylık yapması gereken market alışverişi son iki yıl içinde %113,29 oranında artmıştır. Hem devlet üniversitesi yemekhane fiyatları hem de market alışverişi fiyatlarının son yıllarda bu kadar hızlı şekilde artması öğrencilerin öğün atlaması, derslere aç bir şekilde girmesi gibi, iyi bir şekilde planlanmış sosyal desteklerle giderilebilecek sorunlara yol açmaktadır.

İkinci Öğretim Öğrenim Ücreti (Harç)

Lisans ve önlisans öğrencilerinin bir kısmının yapması gereken başka bir zorunlu harcama ise ikinci öğretim öğrenim ücreti (harç) ödemeleridir. Her sene ilgili cumhurbaşkanlığı kararı ile yayınlanan ikinci öğretim öğrenim ücretlerinin son 10 yıldaki değişimi çeşitli bölümler ve fakülteler özelinde Grafik 11'de gösterilmiştir.

Grafik 11: Yıllara Göre İkinci Öğretim Öğrenim Ücretleri (TL)

Kaynak: Resmi Gazete

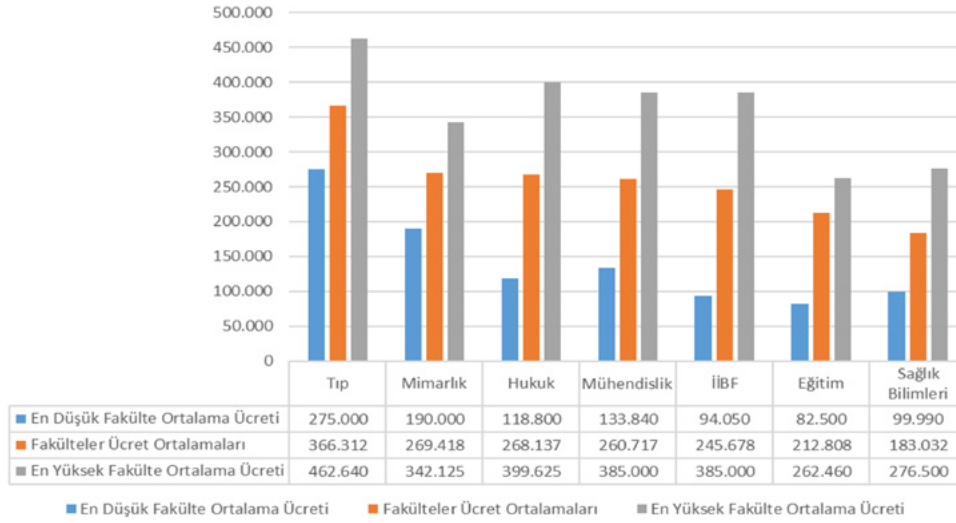
2014 - 2015 ile 2019 - 2020 yılları arasında değişmeyen ikinci öğretim öğrenim ücretleri, 2020 - 2021 eğitim-öğretim döneminden bugüne artmaktadır. Son on yıl içinde 4 kere zamlanan öğrenim ücretlerine yapılan zamların tümü son 4 sene içinde yapılmıştır. Sırasıyla %9, %10, %36 ve %64 zam yapılan ikinci öğretim öğrenim ücretlerine son 10 yılda yapılan toplam zam %166'yı bulmuştur. Her ne kadar sadece son 4 sene içinde zam yapılmış olsa da, artan harç ücretlerini, halihazırdaki giderleri sebebiyle zor bir öğrencilik hayatı geçiren öğrencilere ek bir ekonomik yük olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır.

⁷ <https://ipa.istanbul/arastirma-ogrenci-yasam-maliyeti-arastirmasi/>

Vakıf Üniversitelerinde Öğrenim Ücretleri

İstanbul'daki vakıf üniversitelerinin ücretleri ve İstanbul'daki vakıf üniversitelerinin kontenjanlarının Türkiye'deki sayısı düşünüldüğünde, İstanbul'daki vakıf üniversitelerindeki bazı fakültelerin ücretleri üzerine bir çalışma yapmak ve vakıf üniversitelerindeki ücret skalasını görmek önem teşkil etmektedir. Grafik 12, İstanbul'daki vakıf üniversitelerindeki bazı fakültelerin ortalama ücretleri ile birlikte, en düşük ortalama ücrete sahip fakülte ile en yüksek ortalama ücrete sahip fakültelerin fiyatlarını göstermektedir.⁸

Grafik 12: İstanbul'daki Vakıf Üniversitelerinde Bazı Fakültelerin Ücret Ortalamaları (TL)⁹

Grafik 12'den de görüleceği üzere, İstanbul'daki üniversiteler arasında en yüksek ortalama ücrete sahip fakülte tıp fakültesidir. İstanbul'daki tıp fakültelerinde ücret skalası 275.000 TL ile 462.640 TL arasında değişmektedir. Tıp fakültesini mimarlık ve hukuk takip etmekteyken, listenin en son sırasında sağlık bilimleri fakültesi yer almıştır. Grafik 21'de dikkat çekilmesi gereken en önemli noktalardan biri, İstanbul'daki üniversitelerde bulunan aynı fakülteler için en yüksek ve en düşük ücretler arasındaki ciddi farklılıklardır. Örnek vermek gerekirse, İstanbul'da en düşük ücreti alan hukuk fakültesi ile en yüksek ücreti alan hukuk fakültesi arasındaki fark 280.825 TL'dir. Her ne kadar bu ücretler üniversitelerin farklı özellikleri doğrultusunda belirlense de, İstanbul'da açılan çok sayıda üniversitenin fiyatlar arasındaki bu uçurumu giderek arttığını söylemek yanlış olmayacaktır.

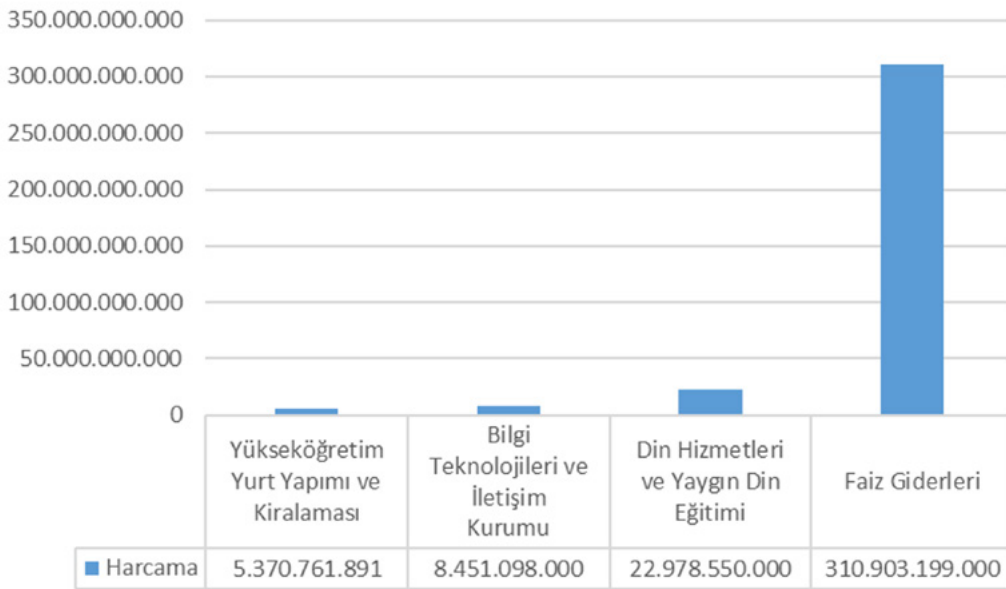
⁸ İstanbul'da bulunan vakıf üniversitelerinin fakülte bazlı eğitim ücretlerinin hesaplanması için üniversitelerin kendi web sitelerinde yer alan ücret açıklamaları kullanılmıştır. 19 Eylül - 27 Eylül 2023 tarihleri arasında tamamlanan bu çalışmada her üniversitenin Tıp Fakülteleri, Sağlık Bilimleri Fakülteleri, Mühendislik Fakülteleri, Mimarlık Fakülteleri, Eğitim Fakülteleri, Hukuk Fakülteleri, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin tam ücretli ve taksitli ödeme seçeneğinin miktarı hesaplanmıştır. Her fakültenin ortalama ücreti elde edilirken fakülte bünyesinde bulunan bölüm ücretlerinin ortalaması alınmıştır. İİBF'ye ait ortalama fiyat elde edilirken Sosyoloji, Psikoloji, Tarih, Edebiyat vb. bölümler dahil edilmemiştir. Bunun sebebi, bazı üniversitelerde bu bölümlerin "Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi"nde veya "İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi"nde yer almasıdır.

⁹ Ücretler üniversitelerin internet sitelerinden derlenmiştir

İSTANBUL'DA BARINMA VE MALİYETİ

İstanbul'da eğitim hayatını sürdüren öğrenciler, konaklama için KYK yurtları, özel yurtlar, üniversite yurtları veya ev kiralama gibi seçenekleri tercih etmektedirler.¹⁰ Bu bölümün devamında da gösterildiği gibi, KYK / özel / devlet yurtlarının yetersiz olması sebebiyle, öğrenciler ev kiralama yöntemine başvurmaktadır ancak bu durumda da özellikle son iki yıl içinde olağanüstü şekilde artan ev kiralaları ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu bağlamda, ekonomik krizin derinleşmesi ile yakıcı hale gelen konut krizine vurgu yapmak gerekmektedir. Artan konut fiyatları ve kiralalar, konut stokunun düşük niteliği ve güvenliği gibi hususlar yurt bulamayan öğrencilerin baş etmesi gereken ve çoğu durumda razı olması gereken sorunlar olarak öne çıkmaktadır. Ortaya çıkan bu sorunlar ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurulduğunda devlet tarafından yapılan harcamaların irdelenmesi önemlidir.

Grafik 13: 2022 Yılında Çeşitli Devlet Harcamaları ve Miktarları (TL)

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Bakanlığı 2022 Faaliyet Raporu

Grafik 13'te görüldüğü gibi, Yükseköğretim Yurt Yapımı ve Kiralaması için yapılan harcama miktarı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu için harcanan miktarın %63,55'ine, Din Hizmetleri ve Yaygın Din Eğitimi için harcanan miktarın ise %23,37'sine denk gelmektedir. 2022 yılında toplam faiz giderleri için harcanan miktara bakıldığında ise, yurt yapımı ve kiralama için ayrılan miktar bu miktarın %1,73'üne denk gelmektedir. Dolayısıyla yükseköğretim yurt yapımı ve kiralmasına yönelik harcamaların yetersiz kaldığı ortaya çıkmaktadır.

¹⁰ Bu rapor bağlamında öğrenci apartları kapsam dışı bırakılmıştır.

Raporun bu kısmında ise, ortaya çıkan sorunların ardından İstanbul'daki yurt kapasitesi değerlendirilecek ve yurtların öğrenci sayısı ile karşılaştırıldığında ne kadar yetersiz kaldığı vurgulanacaktır.

İstanbul'daki yurt kapasitelerine ek olarak, rapor yazımının sonrasında bir KYK yurdunda meydana gelen ve bir öğrencinin hayatını kaybetmesi ile sonuçlanan ihmallerden kaynaklı asansör kazası ve aynı dönemde gündeme yansıyan üniversite öğrencisi intiharları, rapora ekleme yapılması gereği doğurmuştur. Bu sebeple, raporun bu bölümünde İstanbul'da farklı KYK yurtlarında kalan öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler de eklenmiştir.

Öğrenci Yurtları

İstanbul'da öğrencilerin konaklayabileceği yurt türleri üç başlıkta incelenebilir. Bunlar KYK yurtları, özel yurtlar¹¹ ve üniversitelere bağlı yurtlardır. Tablo 2'de, İstanbul'da bulunan yurtların cinsiyet kırılımı ile birlikte toplam kapasiteleri verilmiştir.

Tablo 2: İstanbul'daki Yükseköğretim Yurt Kapasitesi

	Erkek Öğrenci		Kadın Öğrenci		Toplam	
	Kapasite	Erkek Öğrenci Kapasite İçindeki Oranı	Kapasite	Kadın Öğrenci Kapasite İçindeki Oranı	Toplam	Toplam Kapasite İçindeki Oranı
KYK Yurtları	15.958	28,68%	23.684	29,47%	39.642	29,15%
Üniversite Yurtları	16.785	30,17%	23.814	29,63%	40.599	29,85%
Özel Yurtlar	20.549	36,94%	30.017	37,35%	50.566	37,18%
İBB Yurtları	2.342	4,21%	2.849	3,55%	5.191	3,82%
Toplam Kapasite	55.634	100,00%	80.364	100,00%	135.998	100,00%

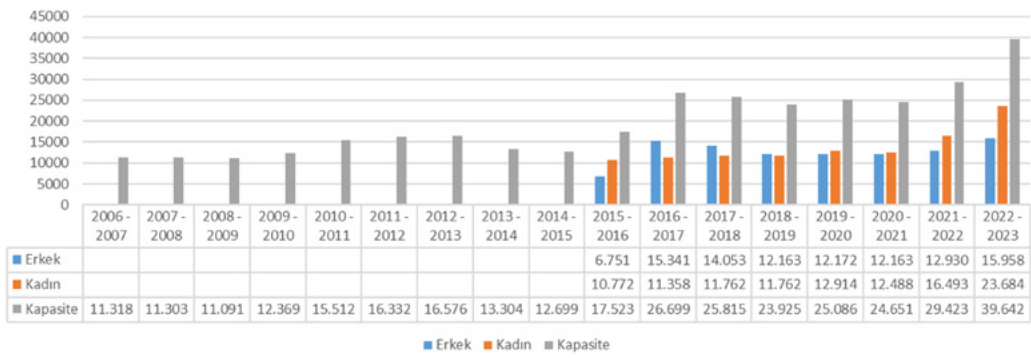
Kaynak: Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İBB Gençlik ve Spor Müdürlüğü

İstanbul'da bulunan toplam yurt kapasitesi 135.998'dir. Bu kapasitenin %41'i erkek öğrenciler için %59'u ise kadın öğrenciler için hizmet vermektedir. KYK Yurtları, İstanbul'daki toplam kapasitenin %29,15'ini oluştururken, sadece kendi öğrencilerine hizmet veren yurtlar toplam kapasitenin %29,85'idir. Toplam kapasite içinde en geniş pay, %37,18'le özel yurtlara aittir. İlki 2021 yılında açılan İBB Yurtlarının kapasitesi ise, toplam kapasitenin %3,82'sine denk gelmektedir.

¹⁰ Gençlik ve Spor Bakanlığı, İBB'ye ve ilçe belediyelerine bağlı yurtları da özel yurtlar kategorisine almaktadır.

İstanbul'da bulunan **KYK yurtlarının** kapasitesi ise 39.642'dir. KYK yurtlarında kadın öğrenci kapasitesi toplam kapasitenin %59,74'ünü oluştururken, erkek öğrenci kapasitesi %40,26'dır. Yurt kapasiteleri hakkında yapılan tartışmalara eklenmesi gereken önemli bir konu da, bazı yurtlardaki odalara çok fazla sayıda öğrenciyi barındırmak için ekstra yatak ve/veya ranza konmasıdır. Kalabalık odalarda kalması gereken öğrencilerin sağlıklarının ve eğitim hayatlarının olumsuz yönde etkileneceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Buradan yola çıkarak, bölümün devamında vurgulanan yatak kapasiteleri ile birlikte kalabalık odaların varlığının da unutulmaması gerekmektedir.¹²

Grafik 14: Yıllara Göre İstanbul'daki KYK Yurt Kapasiteleri

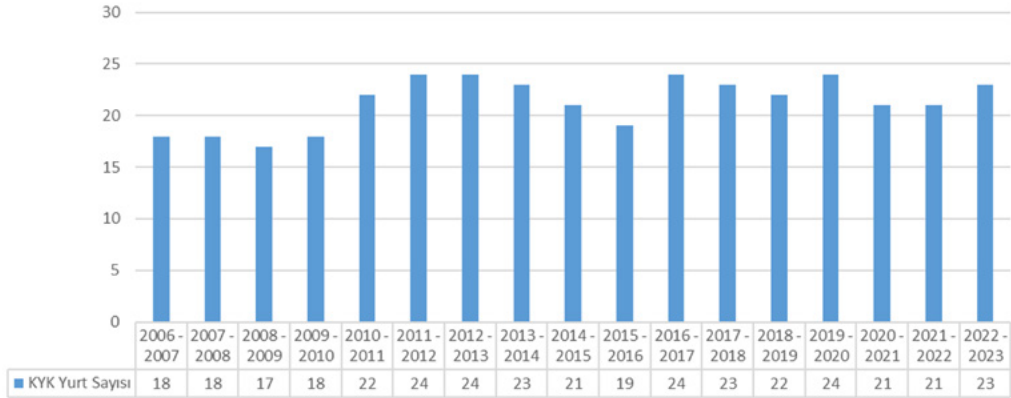
Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri

KYK yurtlarının İstanbul'daki gelişimine bakıldığında, son 17 sene içinde üç kat fazla kapasite artışı olduğu anlaşılmaktadır. 2006 - 2007 eğitim öğretim döneminde 11.318 olan İstanbul'daki KYK yurtlarının kapasitesi, 2022 - 2023 yılında 39.642 olmuştur. Cinsiyet kırılımlı verinin paylaşıldığı ilk dönemde kadın öğrenci kapasite oranı %61,47 iken, bir sonraki dönemde iki kattan fazla artan erkek kapasitesi ile birlikte %42,54'e düşmüştür. Son yayınlanan verilerle birlikte ise, kadın öğrenci kapasitesi oranı %59,74 olmuştur.

Ancak her ne kadar 17 sene içinde kapasite artsa da, İstanbul'da son 17 sene içinde sadece 5 yurt yapılması, artan kapasitenin sayısı artan binalara oranla orantısız şekilde fazla olması, öğrencileri kalabalık ve sağlıksız koşullarda yaşamaya zorlamaktadır.

¹² Araştırma kısıtı sebebiyle yurtlardaki odaların yatak kapasitelerine yer verilememiştir.

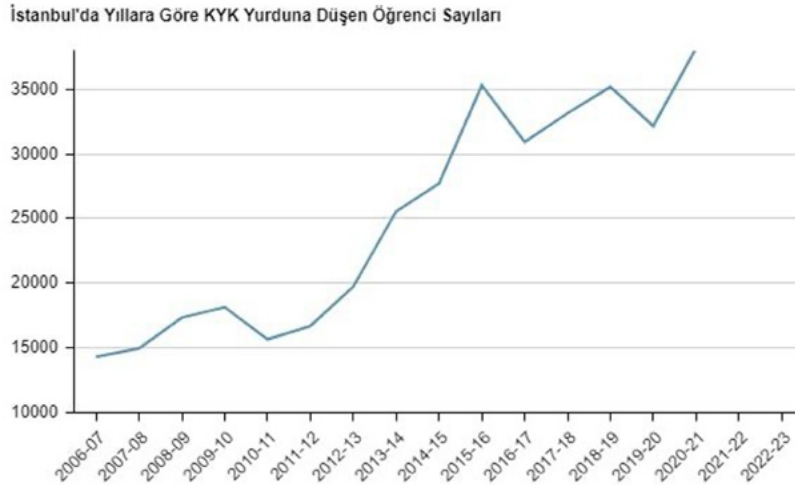
Grafik 15: Yıllara Göre İstanbul'daki KYK Yurt Sayısı

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri

Grafik 15'te de görüldüğü gibi, 2006 - 2007 eğitim-öğretim döneminde 18 olan İstanbul'daki KYK yurt sayısı, çeşitli senelerde 24'e ulaşmış olsa da, en güncel verilere göre ancak 23'e ulaşabilmiştir. Buna rağmen aynı süre içerisinde KYK yurt kapasiteleri ise 11.318'den 39.642'ye çıktığı görülmektedir. Sayıların değişmemesine karşın KYK yurtlarındaki kapasite artışları yurtların niteliğine dair pek çok sorun ortaya çıkarmıştır.

Grafik 16: İstanbul'da Yıllara Göre KYK Yurduna Düşen Öğrenci Sayıları

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri

KYK yurtlarının kapasitesine ek olarak, son dönemde KYK yurtlarında yaşanan olaylara yönelik İstanbul'daki KYK yurtlarında kalan öğrencilerle yapıldırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında İstanbul'daki KYK yurtlarında kalan 2'si erkek 3'ü kadın, 5 öğrenci ile görüşüldü. Öğrencilerden birinin daha bir aydır, ikisinin 1.5 yıldır, birinin 3 yıl, bir diğersinin ise 4 yıldır KYK yurtlarında kaldığı öğrenildi. Öğrencilerin 2, 3, 4, 6 veya 7 kişilik odalarda

kaldığı öğrenilirken görüşülen 4 öğrenciden 3'ü odaların kapasitesinin önceki yıla göre artırıldığını, ancak kapasitelerin yatak ve dolap sayısınca artırılıp herkesin çalışma masası olmadığı, kısıtlı sunulan bu imkanları ortaklaşa ve dönüşümlü kullanmak durumunda kaldıkları, bu sebeple de odaların fiziki olarak yetersiz olduğu belirtilmiştir.

“Normalde odalar 4 kişilikken sonradan 6 kişilik odalara dönüştürülmüş. Bu sebeple odalarda yalnızca 4 adet çalışma masası var, onların sayısını arttırmamışlar. Biz de mecburen onları ortaklaşa/dönüşümlü kullanıyoruz.

KYK Öğrencisi, Kadın

Öğrencilerin tümünün yurda giriş çıkış saati uygulamalarından şikayetçi olduğu görülmüş, bu konuda çok sıkı yürütülen denetimlerin kendilerini birçok sosyal faaliyetten mahrum bıraktığının, yurda geç kaldıklarında uyarı almalarının yanı sıra içeri alınmayarak büyük güvenlik tehlikeleri yaşadıklarının altı çizilmiştir.

“Yurda son giriş saati 11. Normalde kampüsüm Beşiktaş'ta ve yurt da orada. Ama şimdi hazırlık okuyorum ve Davutpaşa kampüsündeyim. Akşam 9'da bir etkinlik olsa bitip gelene kadar geç kalıyorum. 11 bence erken bir saat. Her yerden en geç 9'da ayrılmak ve yola çıkmak gerekiyor. İstanbul trafiğinde alternatifimiz yok doğrusu. Ve bu konularda yurt yönetimleri çok katılar. Geç kalınca asla içeri almıyorlar, iki kere geç kaldıktan sonra da yurttan atıyorlar zaten.

KYK Öğrencisi, Kadın

“Sıkıntı oluyor, son giriş saati 11. Arkadaşımız 1'de taksiyle gelmiş, güvenlik bu saate kadar dışarıda kalabiliyisen bundan sonra da dışarıda kalabilirsin diyerek arkadaşımı iğneleyici gözlerle taciz etmiş. Ben çalışıyorum ve zorluk yaşıyorum. İsmim listeye yazılıyor, uyarı cezası alınıyor.

KYK Öğrencisi, Kadın

Öğrencilerin memnuniyetsiz olduğu bir diğer konu ise yurtlardaki genel hijyen şartları olmuştur. Temizliklerin yeteri sıklıkta yapılmadığı, bunun için yeteri personel istihdamı gerçekleştirilmediği, ayrıca temizlikler sıklıkla yapılsa bile yeterli olmadığı, öğrencilerin mutlaka temizlik malzemelerini kendileri alarak düzenli temizlik yaptıkları belirtilmiştir. Genel hijyenle birlikte çamaşır makinası sayısı ve kapasitelerinin yetersiz olduğu, haftada bir gün tanınan çamaşır yıkama hakkını kullanmakta güçlük çektikleri de belirtilen diğer kısıtlılıklar arasında.

“ Bir aydır yurttta kalıyorum, bugüne kadar daha hiç temizlik yapılmadı, hep kendimiz yaptık. Odaları bıraktım katlar koridorlar bile temizlenmedi. Çöpler 3-4 günde bir alınıyor. Mecburen temizlik malzemesi aldık ve temizliğimizi kendimiz yaptık. Yurtlarda temizlik yapılsa bile düzenli yapılmıyor, biz onu zaten yapmak zorunda kalıyoruz. Ama en azından katlar temizlense dedik, ona da yeteri personel yok diye cevap aldık.

KYK Öğrencisi, Kadın

“ Çamaşırhanesinde sıkıntılar var. 20 tane makina varsa 15 tanesi çalışmıyor yani.

KYK Öğrencisi, Erkek

“ Genel hijyen iyiydi. Ama part time çalışan öğrenciler var. Onların özenli temizlediklerini söyleyemem. Odalar 2 gün siliniyor. Banyo da yine o şekilde temizleniyor. Çamaşır makinası konusu da sıkıntılı. Günde 1 makina çamaşır atabiliyoruz ve benim haftanın her günü dersim var sadece bir gün müsaitim yani.

KYK Öğrencisi, Kadın

Hijyenin yanı sıra, birçok öğrencinin memnuniyetsiz olduğu bir diğer husus yurtlardaki yemekler olmuştur. Yemeklerin besin değerinin düşük, lezzetsiz, kalitesiz ve genelde çok yağlı olduğu, kahvaltılarının ise yine içerikleri açısından yetersiz ve çoğu kez bayat olduğu, bu sebeple ekonomik olarak güç yetirebilen öğrencilerin yurt dışında yemek yiyerek beslenebildikleri belirtilmiştir.

“ Yemekler yenecek gibi değil. Kahvaltı sıkıntı, verilen sandviçte sadece kaşar var.

KYK Öğrencisi, Kadın

“ Yemekler gerçekten kötü. Bazen kötü bulamaç tarzında garip yemekler yağlı kızartmalar kararmış yumurtalar çıkıyor. Bu gerçekten çok can sıkıcı. Evinizde asla yemeyeceğiniz yiyecekler önünüze koyuluyor.

KYK Öğrencisi, Kadın

“Yemekler çok kötü. Müdüre şikayet ettiğimiz halde hiç bir değişiklik olmadı yani. Bu yüzden çoğu zaman yurttan yemek bile yemiyorum yani. Okulda bekliyorum akşam yemeğini, öğle yemeğini. 12'den sonra yemek söyleyemiyoruz mesela. Bu bizi çok kısıtlıyor. Çünkü yemekhanede yemeği beğenmiyorsun ya da yurda geç gelmiş yemeği kaçırmışsın. 12'den sonra diyetisyen mi yokmuş neymiş o yüzden yemek söylemek yasak. Kahvaltı çok çok yetersiz. Sadece midene bir şeyler gitsin diye yenilebilecek şeyler. Domates salatalık genelde neredeyse bütün 4'e bölmüşler, o şekilde veriyorlar. Krem peynir, çay, 1 tane ekmek çünkü ikincisi paralı ve küçük bir yumurta. Avcumuzun içi kadar. O yüzden kahvaltı çok yetersiz. Akşam yemekleri çorbalar aşırı sulu salçalı gibi. Kalitesi çok kötü. Yiyemiyorum.

KYK Öğrencisi, Erkek

“Sabah akşam yemek çıksa da beğenmiyorum. Yemekler çok kötü. Yenecek gibi değil. O yüzden yemekhaneden yemek yiyemiyorum. Yemeğe ekstra param gidiyor.

KYK Öğrencisi, Kadın

KYK yurtlarında kalan birçok öğrencinin İstanbul'daki kira piyasası ve yaşam maliyetlerinin yüksekliği sebebiyle yurtları tercih etmek durumunda kaldıkları öğrenilmiştir. Son günlerde yurtlarda yaşanan asansör kazaları ve intihar vakaları karşısında aidiyet ve güvenlik kaygıları yaşamalarına rağmen, özel eve çıkma alternatifleri bulunmadığından yurtlardan ayrılmayı düşünemedikleri, bunun yerine şartların düzeltilmesi ve değiştirilmesi için büyük mücadele verdikleri, görüşülen hemen her öğrencinin kaldığı yurttan protestolar gerçekleştiği belirtilmiştir. Yurt yönetimlerinin protestolara katılan öğrencilerin isimlerini alarak korkutma politikası yürüttükleri, bunun karşısında öğrencilerin barınma haklarından mahrum bırakılma ihtimaline dair büyük kaygı yaşadıkları öğrenilmiştir. Araştırma kapsamında görüşülen 5 öğrencinin 5'i de yurtlarında asansörlerinin bozuk olduğunu, kimilerinde arkadaşlarının asansörde kaldığı ya da eksi katlara düşerek hayati risklerle karşılaştıkları, buna karşın protestodan geri durmadıkları öğrenilmiştir.

“Asansör konusu çok sıkıntılı, bizim yurttan da o gün bir arkadaşımız asansörde kaldı. Bizim blokta değil, yan bloktaki bir asansörde 2. kattan O'ya inerken bir anda -2'ye düşüyor. Şu an kullanıma kapattılar. Olaylardan sonra bizim yurttan da protestolar oldu, bu sebeple önlem amaçlı kullanıma kapatıldı, şimdi tadilatı yapıyor. Bizim blokta da arızalı bir asansör var, o da kullanıma kapatıldı.

KYK Öğrencisi, Kadın

“Yaşananlar sebebiyle yurttan ayrılmayı düşünen duymadım, yalnızca yurt değiştirenler oldu. Herkes bu konu hakkında bir şeyler yapmaya çalışıyor. Bir sürü kişi şartları değiştirmek düzeltmek için dilekçe verdik, hepimiz mücadele ediyoruz. Yurttan ayrılmayı düşünemeyiz, kira piyasası, yaşam maliyetleri ortada. Yurda aylık 570 tl veriyoruz, İstanbul'da bu paraya yemek bile yiyemezsiniz.

KYK Öğrencisi, Kadın

“O zamandan beri KYK'da asansöre binmiyorum. Zaten yurttan da protestolar oldu. Bizim de asansörler bakımsız yani. Üzülüyor insan. Daha geçenlerde yine arkadaşlar asansörde kaldılar. Neyse ki zemin katta odam.

KYK Öğrencisi, Erkek

Öğrencilerin konakladığı bir diğer yurt türü **üniversite yurtlarıdır**. İstanbul'da bulunan toplam 58 üniversiteden 28'inde herhangi bir yurt bulunmamaktadır.¹³

Tablo 3: İstanbul'daki Üniversitelerin Yurt Durumları

	Var	Yok	Toplam
Devlet	8	3	11
Vakıf	22	22	44
Vakıf MYO	0	3	3
Toplam	30	28	58

Tablo 3'ten de görüleceği üzere, İstanbul'da bulunan 11 devlet üniversitesinden 3 tanesinde, kendi öğrencilerine hizmet veren üniversite yurdu bulunmamaktadır. 44 vakıf üniversitesinin ise, yarısında yurt bulunurken yarısında yurt bulunmamaktadır. Vakıf meslek yüksekokullarının ise hiçbirinde yurt bulunmamaktadır.

Diğer bir yurt türü olan **özel yurtlar** kapsamında incelenecek olan yurtlar, KYK'ya bağlı olmayan, herhangi bir üniversite ile ilişkisi olmayan ve İBB'ye bağlı olmayan yurtlardır. Özel yurtların toplam 50.566 kişilik kapasitesinin yaklaşık %40'ı erkek öğrencilere hizmet vermekteyken, %60'ı kadın öğrencilere hizmet vermektedir.

¹³ Araştırma kapsamında üniversitelerin internet siteleri incelenmiş ve yurt personelleri ile görüşmeler yapılarak sonuçlar elde edilmiştir.

Söz konusu özel yurtlar olduğunda, incelenmesi gereken bir başlık daha bulunmaktadır. Bu da, **imtiyazlı bazı vakıflara ait yurtlar** konusudur. sadece İstanbul'da bu imtiyazlı vakıflara ait en az 9.840 kapasiteli yurtlar bulunmaktadır. Bu sayı, özel yurtların kapasitesinin %19,46'sını oluşturmakta ve İstanbul'daki tüm yurt kapasitesinin ise %7,24'üne denk gelmektedir. Tablo 4 bu vakıflara ait olan yurtların kapasitesini cinsiyet kırılımında göstermektedir.

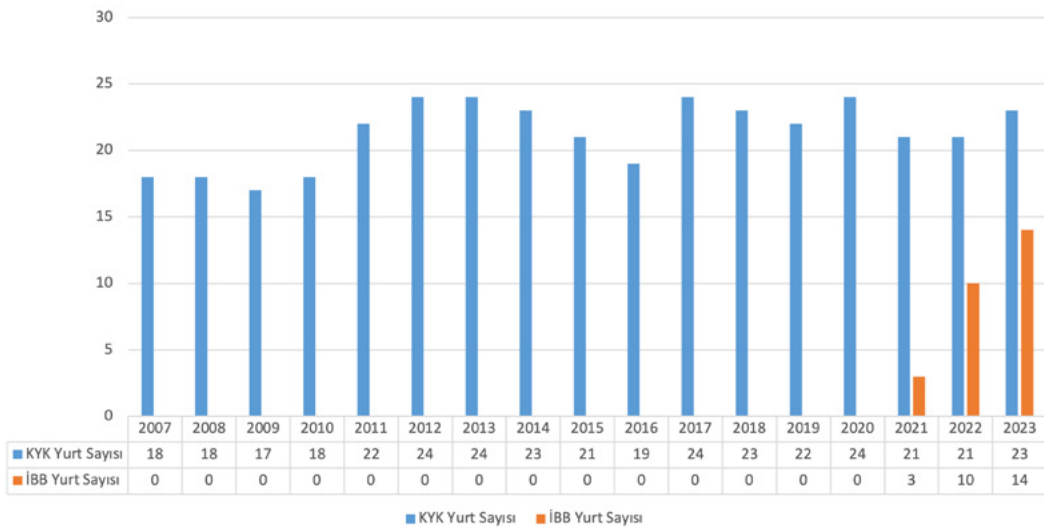
Tablo 4: İstanbul'da Bazı İmtiyazlı Vakıflara Ait Olan Yurtların Kapasitesi

	Kapasite	Oran
Erkek	3.304	33,58%
Kadın	6.536	66,42%
Toplam	9.840	100,00%

Kaynak: Gençlik ve Spor Bakanlığı

İlk kez 2021 yılında 3 farklı noktada kız öğrencilere yönelik açılan **İBB yurtları**, 2023 yılı eylül ayı itibariyle toplam **14 yurt** ve 5191 öğrenci kapasitesine ulaşmıştır. İBB yurtlarının toplam kapasitesi, 2023 Eylül ayı itibariyle, İstanbul'daki toplam yurt kapasitesinin %3,82'sine ulaşmıştır. Bu oran erkeklerde %4,21 iken, kadınlarda %3,55'tir. Yurt konusunda bir yerel yönetim olarak İBB tarafından öğrencilere sunulan destek oldukça önemlidir. İki yıl içerisinde İBB tarafından açılan toplam 14 yurda karşılık KYK'ya ait yurt sayıları 2021'den 2023'e geçen sürede sadece **2 adet** artmıştır.

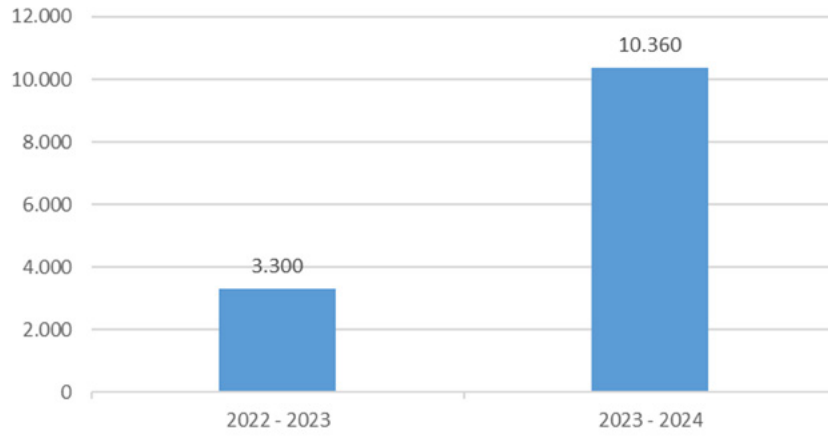
Grafik 17: İBB ve KYK Sayılarının Kıyaslanması

Barınma Maliyeti

İPSOS'un yaptığı araştırmaya göre,¹⁴ öğrencilerin barınma tercihleri kendi evleri, yurt, kiralık ev ve akraba yanı olarak sıralanmıştır. Araştırma sonucuna göre, şehir dışında okuyacak öğrencilerin %75'i, aynı şehirde üniversite okumaya devam edecek öğrencilerin ise %51'i yurtta kalmayı planladığını söylemiştir. Bu bağlamda, KYK yurtlarının yeterli olmayan kapasitesi göz önünde bulundurularak, özel yurtlarda barınma maliyetine odaklanılması önemlidir. İPA tarafından yapılan Öğrenci Yaşam Maliyeti araştırması kapsamında,¹⁵ İstanbul'da özel yurttan kalan bir öğrencinin aylık barınma masrafının son iki yıldaki değişimi hesaplandığında 2022-2023 eğitim- öğretim döneminde özel yurttan kalan bir öğrencinin ortalama barınma maliyeti 3.300 TL iken, bu maliyet son bir yılda %213,94 oranında olağanüstü bir artışla 10.360 TL olduğu ortaya çıkmıştır.

Grafik 18: İstanbul'da Özel Yurttan Kalan Bir Öğrencinin Ortalama Barınma Maliyeti (TL)

Kaynak: İPA Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması

¹⁴ <https://www.ipsos.com/tr-tr/her-10-ogrenciden-9u-devlet-yurdu-cikmayinca-egitimini-dondurmayi-dusunuyor>

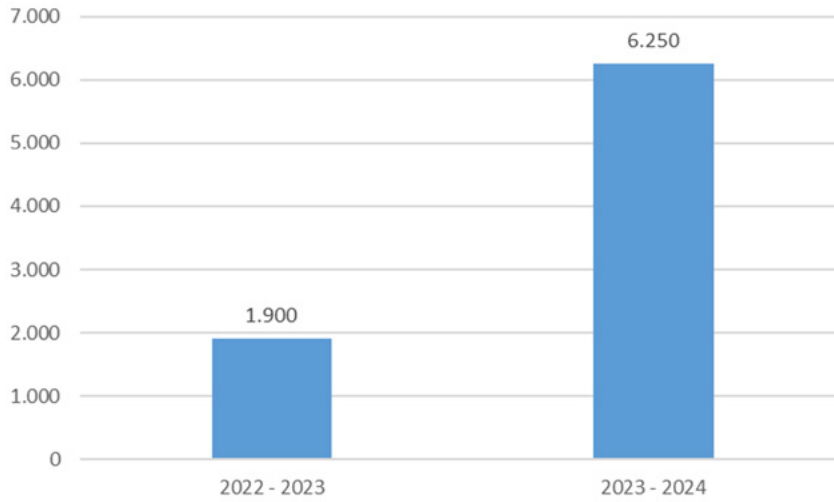
¹⁵ <https://ipa.istanbul/yayinlarimiz/genel/araştırma-ogrenci-yasam-maliyeti-arastirasi-2/>

"Ya yurt çıkmazsa?"

İstanbul'daki öğrenci sayısının yanında çok az sayıda kalan yurt kapasitesi, İstanbul'da okuyan öğrencileri özellikle son iki yıldır olağanüstü bir şekilde artan ev kiralari ile karşı karşıya bırakmaktadır. Ağustos 2022'de İPA tarafından yapılan bir araştırma kapsamında uygulanan CATI araştırması bu sorunu öğrencilerin perspektifinden de göstermektedir. CATI araştırmasına katılan 18-35 yaş arası genç katılımcıların %42,5'i konut fiyatları ve yüksek kiralari, %16,8'i çarpık kentleşmeyi, %14'ü ise deprem açısından güvensiz binalari İstanbul'da konut piyasasındaki en büyük 3 sorun olarak değerlendirmektedir.

İPA'nın yaptığı araştırmada,¹⁶ 3+1 bir öğrenci evinde 3 kişi kalan öğrencilerden birinin son iki yıl içinde bir öğrencinin aylık bazda öğrenci evinde kalması durumunda aylık olarak ayırması gereken toplam bütçe hesaplanmıştır. Bu kapsamda Grafik 19, son iki yıl içinde bir öğrencinin aylık bazda öğrenci evinde kalması durumunda aylık olarak ayırması gereken miktarı ve bu miktarlar arasındaki değişimi göstermektedir.

Grafik 19: İstanbul'da 3+1 Öğrenci Evinde Kalan Bir Öğrencinin Ortalama Barınma Maliyeti (TL)

Kaynak: İPA Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması

Son iki yıl içinde öğrenci evinde kalan bir öğrencinin barınma harcaması aylık bazda %228,95 artmış olması, yurt çıkmayan öğrencilerin yüzleşmek durumunda kaldığı olağanüstü barınma maliyetini göstermektedir. Bu duruma ek olarak, öğrenci evinde kalan öğrenciler, evde kalan kişi sayısını arttırıp kirayı ve faturalari azaltma yoluna gitmektedirler. Bu durum, yaşam maliyeti düşüldüğünde, çoğu zaman bir tercihten çok bir zorunluluk olmaktadır.

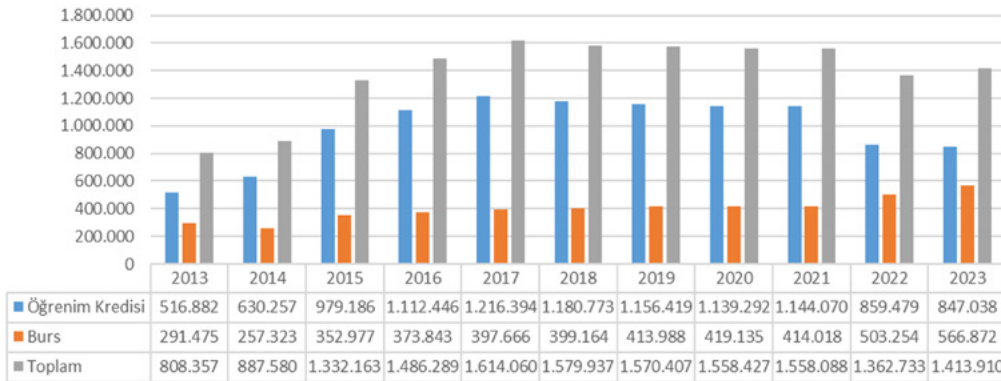
¹⁶ <https://ipa.istanbul/yayinlarimiz/genel/arastirma-ogrenci-yasam-maliyeti-arastirmasi-2/>

Bu araştırma sonucundan yola çıkarak, İPSOS'un yaptığı bir araştırmadan¹⁷ bahsetmek, artan ev ve yurt fiyatlarının öğrenciler üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. İPSOS'un yaptığı araştırma kapsamında sorulan 'Devlet yurdundan yer gelmezse ne yapmayı düşünüyorsunuz?' sorusunu öğrencilerin %16'sı paylaşımlı eve çıkacağı şeklinde %8'i tek başına eve çıkacağı şeklinde yanıtlamıştır. Öğrencilerin %41'i özel yurtlara bakacağını söylerken, %10'u şehirdeki akrabalarının yanında kalacağını vurgulamıştır. Cevapların en çarpıcı olanı ise %13 oranla, okulu donduracağını söyleyen katılımcı sayısıdır. Bu net bir şekilde, başta kira olmak üzere artan yaşam maliyetinin üniversite öğrencileri üzerindeki olumsuz etkisini göstermektedir.

ÖĞRENCİNİN YAŞAM MALİYETİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü tarafından verilen burs ve öğrenim kredilerinin,¹⁸ birçok öğrencinin geçimi için önemli bir maddi destek olduğunu söylemek mümkündür. Her sene yüzbinlerce önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencisi KYK'nın sunduğu bu maddi desteklerden yararlanmaktadır.

Grafik 20: Burs ve Öğrenim Kredisi Alan Öğrenci Sayısı (Önlisans, Lisans, Yüksek Lisans, Doktora)

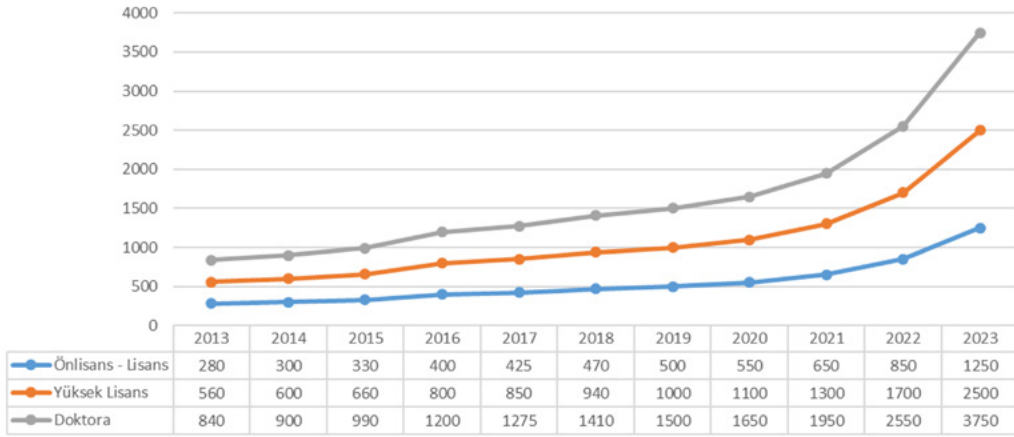
Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri

Grafik 20'de de görüldüğü gibi, 2021 yılından sonra öğrenim kredisi alan öğrenci sayısı önemli bir düşüşle karşı karşıya kalmış, burs alan öğrenci sayısının ise düzenli olarak arttığı görülmektedir.

¹⁷ <https://www.ipsos.com/tr-tr/her-10-ogrenciden-9u-devlet-yurdu-cikmayinca-egitimini-dondurmayi-dusunuyor>

¹⁸ Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Öğrenim Kredi Yönetmeliği'ne göre kredi "öğrenciye verilen borç para" olarak tanımlanmaktadır.

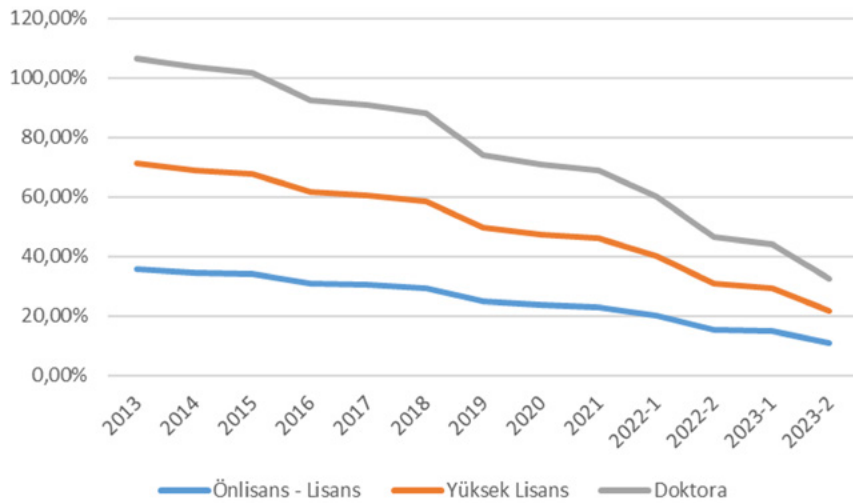
Grafik 21: Yıllara Göre KYK Burs ve Öğrenim Kredisi Miktarları (TL)

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri

2013 yılında 280 lira olan önlisans ve lisans seviyesindeki burs ve öğrenim kredisi miktarı, sürekli bir artışla 2023 yılında 1250 lira olmuştur. Aynı şekilde yüksek lisans seviyesi burs ve öğrenim kredisi miktarı 560 liradan 2500 liraya, doktora seviyesi burs ve kredi miktarı ise 840 liradan 3750 liraya yükselmiştir. Yüzde bazında bakıldığında 2013 yılından 2023'e gelindiğinde kredi ve burs miktarlarının %346 arttığı görülebilir. Ancak bu artışın, asgari ücret ile karşılaştırması yapıldığında yeterli olmadığı görülebilmektedir. Grafik 22, önlisans / lisans, yüksek lisans ve doktora burs ve öğrenim kredi miktarlarının asgari ücrete göre oranlamasını göstermektedir.

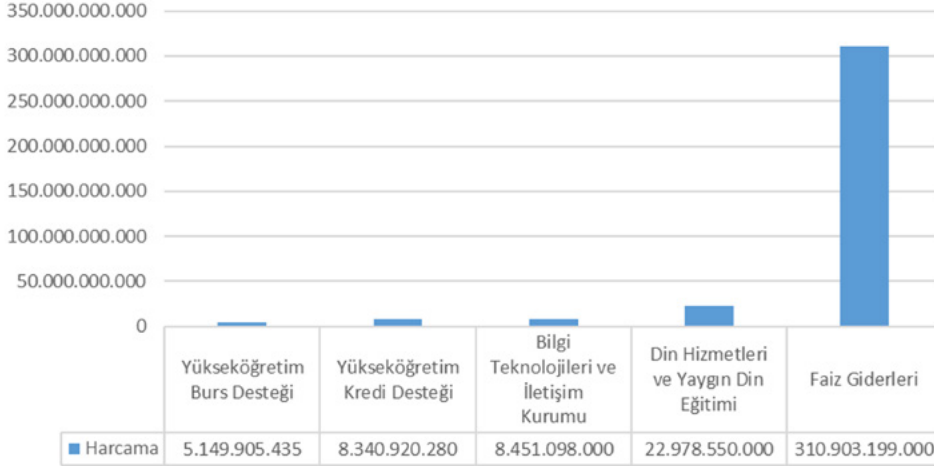
Grafik 22: Yıllara Göre Burs ve Kredi Miktarının Asgari Ücrete Göre Oranı

Grafik 22'den de görüleceği gibi, 2013 yılında önlisans / lisans, yüksek lisans ve doktora burs ve öğrenim kredisi miktarı asgari ücretin sırasıyla %35,53, %71,07 ve %106,6'sına denk gelmekteydi. Bu oranlar 2023'ün ikinci altı ayında %10,87, %21,74 ve %32,61'e düşmüştür. Asgari ücrete oranla düşen KYK

burs ve kredi miktarlarını, devlet tarafından başka başlıklarda yapılan harcamalarla karşılaştırmak önem teşkil etmektedir. Grafik 23, yükseköğretim burs ve kredilerinin, 2022 yılında diğer bazı harcama kalemleri ile karşılaştırmasını göstermektedir.

Grafik 23: 2022 Yılında Çeşitli Devlet Harcamaları ve Miktarları (TL)

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Bakanlığı 2022 Faaliyet Raporu

Burs desteği, BTK için 2022 yılında yapılan harcamanın %60,94'üne, din hizmetleri ve yaygın din eğitimi için yapılan harcamanın ise %22,41'ine denk gelmektedir. 2022'de burslar için ayrılan destek miktarı faiz giderlerinin ise %1,66'sına denk gelmektedir. Yükseköğretim kredi desteğiyle yapılan karşılaştırmada ise bu oranlar sırasıyla, %98,70, %36,30 ve %2,68 olmaktadır.

KYK'nın verdiği burs ve krediye ek olarak, içinde İBB'nin de bulunduğu çok sayıda kurum üniversite öğrencilerine eğitim desteği veya burs imkanı sağlamaktadır. İBB tarafından öğrencilerinin barınma ve ekonomik sorunları çözmek için 2023-2024 öğretim yılında 75 bin üniversite öğrencisine 7500 TL nakdi yardım yapılmaktadır. Önceki yıllarda 115 bin öğrenciye toplam 369 milyon lira destek verilmiştir. Ancak verilen burslar ve eğitim destekleri asgari ücretle karşılaştırıldığında çok düşük miktarlarda kalmakta ve öğrencilerin geçinebilmeleri için yeterli olmamaktadır. İPA tarafından yapılan Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması¹⁹ da öğrencilerin farklı senaryolardaki geçim maliyetlerinin yüksek olduğunu gösterir niteliktedir.

İstanbul'da özel yurttan kalan bir üniversite öğrencisinin yaşam maliyeti ise Tablo 5'te gösterilmiştir.

¹⁹ <https://ipa.istanbul/yayinlarimiz/genel/arastirma-ogrenci-yasam-maliyeti-arastirmasi-2/>

Tablo 5: İstanbul'da Özel Yurtta Kalan Bir Öğrencinin Ortalama Yaşam Maliyeti

	2022 - 2023	2023 - 2024	Değişim Oranı
Barınma Ücreti (Aylık)	3.300 ₺	10.360 ₺	213,94%
Market Harcaması (Aylık)	550 ₺	2.287 ₺	315,85%
Fatura Ödemeleri (Cep Telefonu, İnternet, Elektrik,Su, Doğalgaz) (Aylık)	80 ₺	110 ₺	37,50%
Kültür, Sanat, Eğlence Harcaması (Aylık)	260 ₺	413 ₺	58,80%
Ulaşım Harcaması (Aylık-Kişisel araç hariç)	109 ₺	212 ₺	94,50%
Kitap, Kırtasiye Harcaması (Aylık)	160 ₺	188 ₺	17,44%
Kişisel Bakım Harcaması (Aylık)	210 ₺	333 ₺	58,55%
Kıyafet ve Aksesuar Harcaması (Yıllık)	2.570 ₺	3.680 ₺	43,20%
Teknoloji Harcaması (Yıllık)	2.920 ₺	4.477 ₺	53,31%
Aylık	5.127 ₺	14.583 ₺	184,46%
Yıllık	61.518 ₺	174.993 ₺	184,46%

Kaynak: İPA Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması

Araştırmaya göre 2022 - 2023 eğitim-öğretim yılında bir öğrencinin geçim maliyeti aylık bazda 5.127 TL iken, yıllık olarak 61.518 TL olarak hesaplanmıştır. Bu sene ise, %184,46 artışla aylık bazda 14.583 TL ve yıllık bazda 174.993 TL olarak hesaplanmıştır. Tablo 5'ten de görüleceği üzere, oransal olarak en fazla artan harcama kalemi, %315 ile aylık market harcaması olmuş, bunu %213,94'le barınma ücreti takip etmiştir.

Evde kalan bir üniversite öğrencisinin yaşam maliyeti ise Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: İstanbul'da 3+1 Öğrenci Evinde Kalan Bir Öğrencinin Ortalama Yaşam Maliyeti

	2022 - 2023	2023 - 2024	Değişim Oranı
Barınma Ücreti (Aylık)	1.900 ₺	6.250 ₺	228,95%
Market Harcaması (Aylık)	1780 ₺	3.797 ₺	113,29%
Fatura Ödemeleri (Cep Telefonu, İnternet, Elektrik,Su, Doğalgaz) (Aylık)	480 ₺	663 ₺	38,04%
Kültür, Sanat, Eğlence Harcaması (Aylık)	260 ₺	413 ₺	58,80%
Ulaşım Harcaması (Aylık-Kişisel araç hariç)	109 ₺	212 ₺	94,50%
Kitap, Kırtasiye Harcaması (Aylık)	160 ₺	188 ₺	17,44%
Kişisel Bakım Harcaması (Aylık)	210 ₺	333 ₺	58,55%
Kıyafet ve Aksesuar Harcaması (Yıllık)	2.570 ₺	3.680 ₺	43,20%
Teknoloji Harcaması (Yıllık)	2.920 ₺	4.477 ₺	53,31%
Aylık	5.357 ₺	12.535 ₺	134,01%
Yıllık	64.278 ₺	150.415 ₺	134,01%

Kaynak: İPA Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması

Yine aynı araştırmada yer alan evde kalan bir üniversite öğrencisinin yaşam maliyeti sağlamlasına göre, 2022 - 2023 eğitim- öğretim yılında evde kalan bir öğrencinin aylık yaşam maliyeti 5.357 TL iken yıllık bazda 64.278 lira olmuştur. 2023-2024 eğitim öğretim dönemine gelindiğinde ise, %134,01 oranlık bir artışla bu maliyetler aylık olarak 12.535, yıllık olarak 150.415 TL olmuştur.

Bu iki senaryoya ek olarak, aile ya da akraba yanında kalan bir üniversite öğrencisinin ve KYK yurdunda kalan bir üniversite öğrencisinin aylık yaşam maliyetine değinmek de gerekmektedir. Her ne kadar aile / akraba yanında kalan öğrencinin barınma gideri olmayacak ve KYK'da kalan öğrencinin barınma gideri özel yurt ve öğrenci evinde kalan öğrencilere göre daha düşük olacağına da, aylık yaşam maliyetleri İstanbul'da öğrenci olmanın maddi olarak ne kadar zorlayıcı olabileceğini gösterir nitelikte olacaktır. Bu kapsamda Tablo 7, **aile / akraba yanında kalan bir öğrencinin son iki yıldaki yaşam maliyeti** değişimini aylık ve yıllık bazda göstermektedir.

Tablo 7: İstanbul'da Aile ya da Akraba Yanında Kalan Bir Öğrencinin Ortalama Yaşam Maliyeti

	2022 - 2023	2023 - 2024	Değişim Oranı
Barınma Ücreti (Aylık)	0 ₺	0 ₺	-
Market Harcaması (Aylık)	550 ₺	1202 ₺	118,55%
Fatura Ödemeleri (Cep Telefonu, İnternet, Elektrik,Su, Doğalgaz) (Aylık)	80 ₺	110 ₺	37,50%
Kültür, Sanat, Eğlence Harcaması (Aylık)	260 ₺	413 ₺	58,85%
Ulaşım Harcaması (Aylık-Kişisel araç hariç)	109 ₺	212 ₺	94,50%
Kitap, Kırtasiye Harcaması (Aylık)	160 ₺	188 ₺	17,50%
Kişisel Bakım Harcaması (Aylık)	210 ₺	333 ₺	58,57%
Kıyafet ve Aksesuar Harcaması (Yıllık)	2.570 ₺	3.680 ₺	43,19%
Teknoloji Harcaması (Yıllık)	2.920 ₺	4.477 ₺	53,32%
Aylık	18.27 ₺	3.138 ₺	71,79%
Yıllık	21.918 ₺	37.653 ₺	71,79%

Kaynak: İPA Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması

Tablo 7'den de görüleceği üzere, son iki eğitim-öğretim döneminde aylık ve yıllık bazda aile ya da akraba yanında kalan bir öğrencinin yaşam maliyetinde toplam %71,79'luk bir artış olmuştur. Harcama kalemlerine bakıldığında ise oransal olarak en fazla artışı %118,55 ile market ve yemek harcamaları oluşturmuştur.

Son olarak ise, **KYK yurdunda kalan bir öğrencinin aylık ortalama yaşam maliyeti** Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: İstanbul'da KYK Yurdunda Kalan Bir Öğrencinin Ortalama Yaşam Maliyeti

	2022 - 2023	2023 - 2024	Değişim Oranı
Barınma Ücreti (Aylık)	354 ₺	453 ₺	27,97%
Market Harcaması (Aylık)	550 ₺	1.744	217,09%
Fatura Ödemeleri (Cep Telefonu, İnternet, Elektrik,Su, Doğalgaz) (Aylık)	80 ₺	110 ₺	37,50%
Kültür, Sanat, Eğlence Harcaması (Aylık)	260 ₺	413 ₺	58,85%
Ulaşım Harcaması (Aylık-Kişisel araç hariç)	109 ₺	212 ₺	94,50%
Kitap, Kırtasiye Harcaması (Aylık)	160 ₺	188 ₺	17,50%
Kişisel Bakım Harcaması (Aylık)	210 ₺	333 ₺	58,57%
Kıyafet ve Aksesuar Harcaması (Yıllık)	2.570 ₺	3.680 ₺	43,19%
Teknoloji Harcaması (Yıllık)	2.920 ₺	4.477 ₺	53,32%
Aylık	2.181 ₺	4.133 ₺	89,53%
Yıllık	26.166 ₺	49.593 ₺	89,53%

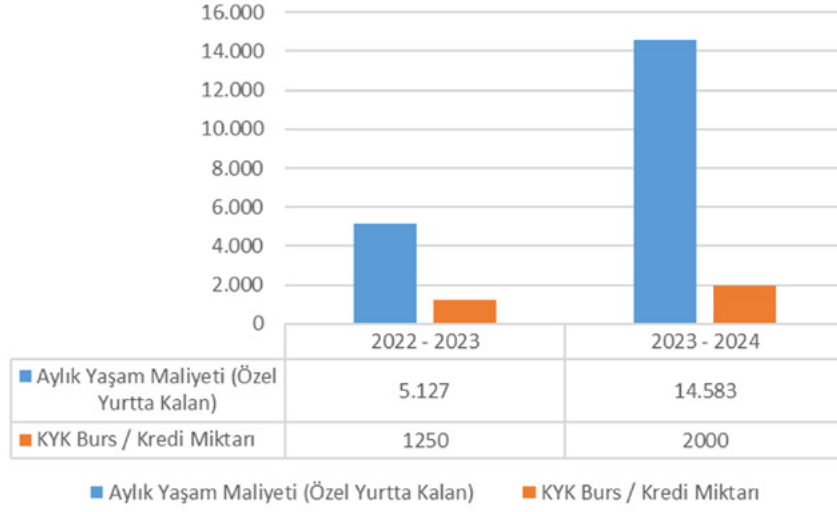
Kaynak: İPA Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması

Tablo 8'den de görüleceği üzere, İstanbul'da KYK yurdunda kalan bir öğrencinin yaşam maliyeti yıllık ve aylık bazda 89,53% oranında artmıştır. Bu artış harcama kalemleri özelinde incelendiğinde ise oransal olarak en çok artışın 217,09% ile market ve yemek harcamasında olduğu görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin yaşam maliyeti konusunda İPSOS'un yaptığı araştırma kapsamında sorulan bir soru da, yaşam maliyeti konusunun öğrenci ve ailelerinin bütçeleri üzerindeki etkilerini net şekilde ortaya koymaktadır. İPSOS'un araştırması kapsamında öğrencilerin sadece %8'i eğitimleri için gerekli olan bütçenin kendisinin ve/veya ailesinin bütçesini zorlamadığını dile getirmiştir. Kendisinin ve ailesinin bütçesinin çok zorlandığını dile getirenlerin oranı %38'ken, biraz zorlandığını dile getirenlerin oranı %54 olmuştur. Bu çalışmadan yola çıkarak, geçen sene ve bu sene dağıtılan KYK burs ve kredisi ile öğrenci yaşam maliyetinin aylık karşılaştırılması, bir öğrencinin kendi veya aile bütçesine olan 'yükünü' göstermektedir.

Son iki yıldaki KYK kredileri ve burslarının, İPA'nın yaptığı öğrenci yaşam maliyeti sonucu ortaya çıkan miktarın ne kadarını karşıladığına dair kıyaslama Grafik 24'te sunulmuştur.

Grafik 24: İstanbul'da Özel Yurtta Kalan Bir Öğrencinin Yaşam Maliyetinin KYK Burs ve Kredisi ile Karşılaştırılması (TL)

Kaynak: Kaynak: İPA Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması, Milli Eğitim İstatistikleri

Grafik 24'te görüldüğü gibi, 2022 - 2023 eğitim öğretim yılında KYK önlisans - lisans burs/kredi miktarı İstanbul'da özel bir yurttaki bir öğrencinin yaşam maliyetinin %24,38'ini karşılamaktayken, bu oran 2023 - 2024 yılında %13,71'e düşmüştür. Bu veri, asgari ücret - KYK burs miktarı karşılaştırması ile birlikte düşünüldüğünde, enflasyonun etkisiyle düşen alım gücünün, öğrencilerin KYK burslarını öğrenci olmak için değil, sadece hayatta kalma amacıyla kullanmasına sebep olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

SONUÇ

Raporun ilk bölümünde de görüldüğü gibi İstanbul, Türkiye'deki tüm önlisans ve lisans seviyesindeki öğrencilerin %20'sini barındırması bakımından Türkiye'nin en büyük üniversite öğrencisi nüfusuna sahip şehridir. Ancak, İstanbul'da yaşamın ekonomik maliyeti düşünüldüğünde, İstanbul'daki öğrencilerin büyük bir kısmının insana yakışır şartlarda yaşam sürdürmediğini iddia etmek yanlış olmayacaktır. Öncelikle, bu raporun da gösterdiği gibi, İstanbul'da yurt kapasitesi yetersizdir. Yurtların çoğunda kalan öğrenciler ise kalabalık odalarda, sağlıksız beslenme koşullarında ve bakımı yapılmayan asansörlerin ölümlü kazalara sebep olduğu koşullarda barınmak durumunda kalmaktadır.

Her geçen yıl artan öğrenci sayısı ile baş etmeye yeterli gelmeyen yurt kapasiteleri öğrencileri ev kiralalarıyla başbaşa bırakmaktadır. Son yıllarda artan kira fiyatları öğrencileri eğitimlerini dondurmaya ve kötü yaşam koşulları arasında seçim yapmaya zorlamakta, öğrencilerin eğitim hayatları boyunca üniversite eğitimlerinden yeteri kadar verim alamamaları ile sonuçlanmaktadır. Öğrencilerin yaşam kalitelerini artırmak amacıyla bir hak olarak sağlanması gereken burs ve krediler ise öğrencilerin yaşam kalitelerini arttırmaktan ziyade, bir hayatta kalma aracına dönüşmektedir.

Sonuç olarak, İstanbul'da öğrenci olmanın ekonomik bedeli İstanbul'da öğrencilik hayatının -başta öğrencilere yönelik eksik sosyal destekler sebebiyle- geleceğe hazırlanmak ve genç olmanın tadını çıkarmak yerine, bir hayatta kalma mücadelesi olmasına sebep olmaktadır.

